

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

בפני כב' השופט יחזקאל אליהו

תובע:

א.א.

ע"י ב"כ עוה"ד דניאל ארנסט ו/או גיא רוזנברג

נגד

1. א.א.

2. ע.א.

3. ד.א.

4. ט.א.

ע"י ב"כ עוה"ד שי גולדנברג

נתבעים:

ר.א.

נתבע פורמלי:

1

פסק דין

2

3 לפני בקשת התובע, מר א.א. לקיום צוואת אמו המנוחה הגב' ל.א. ז"ל ת.ז. --- ז"ל מיום 24.9.2017,
4 ת"ע 62510-07-18, התנגדות לה, ת"ע 62551-07-18 ובקשה למתן צו ירושה אחר עזבון המנוחה ת"ע
5 62533-07-18.

הצדדים, פירוט הליכים נוספים בין הצדדים בעניינה של המנוחה והעילות להתנגדות

6

7
8 1. המנוחה הגב' ל.א. ז"ל ת.ז. --- (להלן: "המנוחה") ילידת 1917 הלכה לבית עולמה ביום
9 7.12.2017. יודגש, כי עפ"י תעודת הפטירה של המנוחה תאריך לידתה הינו 1917, כך גם מופיע
10 במרבית מהתיעוד הרפואי בעניינה והצדדים אינם חולקים על גילה. עם זאת, יצויין כבר עתה
11 כי בחלק מהתיעוד הרפואי בעניינה של המנוחה וככל הנראה בשל טעות מצוין כי המנוחה בת
12 91.

13

14 2. במותה הייתה המנוחה אלמנה. למנוחה היו 4 בנים. הבן ו.א. ז"ל הלך לבית עולמו מספר שנים
15 טרם פטירת המנוחה. הנתבעים 1 ו-2, א.א.ר ו-ע.א. הינם ילדיו של ו.א. ז"ל ונכדיה של המנוחה.
16 בן נוסף של המנוחה אי' ז"ל הלך לעולמו בחודש אוגוסט 2017. המתנגדים 3 ו-4 ד.א. ו-ט.א.
17 הינם ילדיו של אי' ז"ל ונכדיה של המנוחה.
18 התובע א.א. (להלן: "התובע" או "א.א.") הינה בנה של המנוחה והזוכה היחיד על פי צוואתה
19 של המנוחה מיום 24.9.2017.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 בן נוסף של המנוחה הינו ר.א אשר על פי הנטען בכתב ההתנגדות זו מוגשת בידיעתו
2 ובהסכמתו ולפיכך הוא נרשם כנתבע פורמלי.
3
4 3. ביום 24.9.2017 ערכה המנוחה צוואה בפני רשות, בפני הנוטריון --- (להלן: "הצוואה") ולפיה
5 הזוכה היחיד והבלעדי הינו התובע א.א. ביום 15.1.2018 הגיש התובע לרשם לענייני ירושה
6 בקשה למתן צו לקיום צוואת המנוחה מיום 24.9.17. ביום 12.2.2018 הגישו הנתבעים
7 התנגדות לבקשה לקיום צוואת המנוחה וכן הגישו בקשה למתן צו ירושה אחר המנוחה. ביום
8 21.6.2018 הורתה כב' הרשמת רות לינקר-מזרחי על העברת ההליכים לבית משפט זה וביום
9 26.7.2018 נפתחו התובענות שבכותרת בבית משפט זה.
10
11 4. עובר להליכים דנן עניין צוואתה של המנוחה התנהלו בין הצדדים ובעניינה של המנוחה
12 הליכים נוספים כמפורט להלן ואשר רלוונטיים לצורך הכרעה בתובענות שבפניי: בקשה
13 למינוי אפוטרופוס לגוף ולרכוש המנוחה, בקשה לצו הגנה ובקשה למינוי מנהל עזבון זמני.
14
15 5. ביום 6.9.2017 הגיש הנתבע 1, א.א.ר בקשה למנותו כאפוטרופוס לגוף ולרכוש המנוחה - א"פ
16 5988-09-17 (להלן: "תיק האפוטרופסות"). הבקשה למינוי אפוטרופוס למנוחה נתמכה
17 בתעודת רופא של ד"ר ש' מיום 19.6.2017 ולפיה המנוחה זקוקה למינוי אפוטרופוס לגופה
18 ולרכושה. עוד אציין כי במסגרת תיק האפוטרופסות, הגיש הנתבע 1 בקשה למתן פסיקתא
19 לקבלת מסמכים רפואיים של המנוחה אשר הייתה מאושפזת במרכז הרפואי --- ואלה
20 התקבלו ונסרקו לתיק האפוטרופסות. התובע בהליך דנן התנגד לבקשה למינוי אפוטרופוס
21 ולתגובתו צרף חוות דעת רפואית של ד"ר ד', פסיכיאטר מיום 16.9.17 ולפיה המנוחה כשירה
22 לחתום על צוואה. לשלל התעודות הרפואיות והמסמכים הרפואיים שהוגשו במסגרת הליך
23 האפוטרופסות אדרש בהרחבה במסגרת הדיון וההכרעה בשאלת כשירות המנוחה לערוך
24 צוואה.
25
26 אציין כי במסגרת תיק האפוטרופסות קבעתי בהחלטה מיום 8.11.2017: "מטענות הצדדים
27 נראה כי ברקע מאבק על רכוש הגב' ל.א. בחייה. ניתן בזה צו לתסקיר אשר יתן המלצותיו
28 לגבי הבקשה, הצורך במינוי והמלצות באשר לזהות האפוטרופוס שימונה". בהחלטה נוספת
29 מיום 5.12.2017 קבעתי את הבקשה לדיון ליום 12.12.2017, אך לאור פטירת המנוחה ביום
30 7.12.17 בוטל הדיון ותיק האפוטרופסות נסגר בטרם הוכרעה הבקשה לגופה.
31
32 6. ביום 14.8.2017 הגיש התובע כנגד הנתבע הפורמלי ר.א בקשה לצו הגנה בשם המנוחה, ה"ט
33 30207-08-17. הבקשה הוגשה לבית המשפט לענייני משפחה בפתח תקווה ונדונה בפני כב'

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

השופטת אילת גולן-תבורי. כעולה מהבקשה ומפרוטוקול הדיון הבן ר.א. הגיע לדירת המנוחה בלוויית שני אנשים נוספים איים על המנוחה ותקף אותה וזאת על רקע העובדה כי שליטתו על הקצבה אותה קבלה המנוחה ואשר על פי הנטען נטל לידי סכומים נכבדים ממנה, נטלה ממנו. המטפלת של המנוחה הזעיקה את התובע ונמלטה. על פי החלטת כב' השופטת אילת גולן- תבורי ניתן כנגד ר.א. צו הגנה במעמד צד אחד ולפיו נאסר עליו להיכנס לדירת המנוחה ברחוב --- או להטרידה בכל דרך. עוד נקבע כי הצו יעמוד בתוקפו עד לשמיעת הבקשה במעמד הצדדים אשר נקבעה ליום 15.8.17. לדיון שנקבע במעמד הצדדים לא התייצב ר.א. ולפיכך הצו שניתן במעמד צד אחד ביום 14.8.2017 הוארך לתקופה של 3 חודשים, תוך שנקבע **"מובהר בזאת כי ככל שהמשיב יעתור לקיום דיון במעמד הצדדים בלוויית הסבר בתצהיר כדין מדוע לא התייצב לדיון, יקבע דיון במעמד הצדדים"** – בקשה כזו או כל בקשה אחרת לא הוגשו על ידי ר.א., אשר אף בחר שלא להגיש תצהיר עדות ראשית מטעמו בתובענות דנן ואף לא זומן לעדות על ידי הנתבעים.

7. ביום 20.12.2017 הגישו הנתבעים בקשה למנות את בא כוחם כמנהל עזבון זמני לעזבון המנוחה, ת"ע 41967-12-17. ביום 14.1.2018 דחיתי הבקשה למינוי מנהל עזבון זמני שכן לא מצאתי כי העזבון כולל נכסים המצריכים ניהול. עם זאת הוספתי וקבעתי בהחלטתי: **"מכתבי הטענות של הצדדים נראה כי יתקיימו הליכים נוספים בעניין עזבונה של המנוחה באשר לתקפות הצוואה שהותירה אחריה. משכך וע"מ למנוע מצב בו תעמוד הדירה ריקה יודעו ב"כ הצדדים אם הם מסכימים להתמנות במשותף כבעלי תפקיד לצורך השכרת הדירה וגביית דמי השכירות וזאת בתוך 7 ימים"**. ביום 22.1.2018 הוגשה הסכמת באי כוח הצדדים.

8. כאמור לעיל ביום 26.7.2018 נפתחו התובענות הנוגעות לקיומה של צוואת המנוחה. כעולה מכתב ההתנגדות עילות ההתנגדות לקיומה של הצוואה כפי שנטענו על ידי הנתבעים הינן כדלקמן:

- א. לא התקיימו מרכיבי היסוד של צוואה נוטריונית לפי ס' 22 (ז) לחוק הירושה.
- ב. חוסר יכולת של המנוחה להבחין בטיבה של צוואה בשל מצבה הפיזי, הגופני, הנפשי והמנטלי במועד עריכת הצוואה בהתאם לאמור בס' 26 לחוק הירושה התשכ"ה 1965 (להלן: **"חוק הירושה"**).
- ג. השפעה בלתי הוגנת ומעורבות של בעשיית צוואה, בהתאם לאמור בס' 30 ו 35 לחוק הירושה.

על הטענות העובדתיות המבססות לכאורה כל אחת מעילות אלה אעמוד בהרחבה אגב דיון והכרעה בכל אחת מהעילות ההתנגדות להן טענו הנתבעים.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ההליך דנן

9. ביום 29.10.2018 התקיים קדם משפט ראשון בתובענה. בתום קדם המשפט נתנה החלטה על מינויו של פרופ' שמואל פניג כמומחה מטעם בית המשפט ליתן חוות דעת לעניין כשירות המנוחה ויכולתה להבחין ולערוך צוואה ביום 24.9.2017. כן ניתנה החלטה המורה לב"כ הנתבעים להגיש פסיקתא המופנית לכל המוסדות הרפואיים הרלוונטיים בהם טופלה המנוחה, לרבות המוסד לביטוח לאומי. עוד נתנו הוראות בעניין הגשת תצהירי עדות ראשית ונקבעו מועדים לשמיעת הוכחות.

10. בימים 20.2.2020 ו-30.7.2020 נשמעו הוכחות בסיומן ניתן צו להגשת סיכומים בכתב. ביום 28.10.2020 הוגשו סיכומי המתנגדים וביום 31.1.2021 הוגשו סיכומי התובע משכך ניתן פסק הדין.

דין והכרעה

11. כבר בפתח פסק הדין אציין כי נתוני הפתיחה והעובדות הראשוניות בתיק: גילה של המנוחה בעת עריכת הצוואה כבת 100 שנים, עריכת הצוואה בביתה, התעודה הרפואית מיום 19.6.17 שהוגשה במסגרת התובענה למינוי אפוטרופוס למנוחה והיות התובע הזוכה היחיד בעזבונה של המנוחה, נראו מטרידים ועוררו תהיות ועננה אשר רחפה בכל הנוגע לשאלת תקופתה של הצוואה. עם זאת כפי שיובהר להלן בהרחבה אותם נתוני פתיחה בעיתיים אשר ליוו את התיק בתחילת שמיעתו, הלכו והתפוגגו ככל שהתקדמה שמיעת העדויות והראיות והתמונה הכוללת המצטיירת בתום שמיעת העדויות והראיות הייתה שונה לחלוטין מזו שהצטיירה בפתח ההליכים כשלעניין זה נודעת חשיבות רבה לעדים אותם בחרו הנתבעים להעיד ואלה אשר אותם נמנעו מלהעיד והכל כפי שיפורט להלן בהרחבה.

המסגרת הנורמטיבית, נטל ההוכחה והיפוכו

12. ככלל, עקרון יסודי הוא כי מצווה לקיים את דברי המת. רצון המצווה הוא המכריע לעניין תוקפה של צוואה. זאת, אם אכן משקפת הצוואה את רצונו האמיתי, ראו: ע"א 7506/95 שוורץ נ' בית אולפנא בית אהרן וישראל, פ"ד נד(2) 215, 222-223.

13. נטל השכנוע מוטל על בעל-הדין המתנגד לקיום הצוואה להוכיח את פסלותה. ואולם, אם הצוואה פגומה בפגם זה או אחר, חובת הראיה מתהפכת, ועל הטוען לקיומה נטל ההוכחה

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 שאמנם לפנינו צוואה שאין ספק באמיתותה, ראו: פרופ' ש' שילה, "פירוש לחוק הירושה
2 תשכ"ה – 1965" (הוצאת נבו) בעמ' 232.
3 14. כאמור לעיל, ביום 24.9.2017 ערכה המנוחה צוואה בפני רשות, בפני עורך הדין והנוטריון, --
4 - (להלן: "הנוטריון" או "עורך הצוואה").
5
6 15. סעי' 22 לחוק הירושה, אשר עניינו צוואה בפני רשות, קובע-
7 (א) צוואה בפני רשות תיעשה על ידי המצווה באמירת דברי הצוואה בעל-פה בפני שופט,
8 רשם של בית משפט או רשם לענייני ירושה, או בפני חבר של בית דין דתי, כמשמעותו
9 בסעיף 155, או בהגשת דברי הצוואה בכתב, על ידי המצווה עצמו, לידי שופט או רשם
10 של בית משפט, רשם לענייני ירושה או חבר בית דין דתי כאמור.
11 (ב) דברי הצוואה כפי שנרשמו על ידי השופט, הרשם של בית המשפט, הרשם לענייני ירושה
12 או חבר בית הדין הדתי או כפי שהוגשו לידו, ייקראו בפני המצווה, הוא יצהיר שזו
13 צוואתו, והשופט, הרשם של בית המשפט, הרשם לענייני ירושה או חבר בית הדין הדתי
14 יאשר בחתימתו על פני הצוואה שהיא נקראה ושהמצווה הצהיר כאמור.
15 (ג) נכתבה הצוואה בלשון שהמצווה אינו שומע, תיקרא בפניו בתרגום ללשון שהוא שומע,
16 והמתרגם יאשר זאת על פני הצוואה.
17 (ד) במקום קריאת הצוואה או תרגומה בפני המצווה יכולה לבוא קריאתה או קריאת תרגומה
18 על ידי המצווה עצמו.
19 (ה) צוואה שנעשתה בפני רשות מותר להפקידה אצל רשם לענייני ירושה.
20 (ו) צוואה בפני רשות תהיה ראויה לכאורה שהאדם הנקוב בה כמצווה עשה את הצוואה
21 ושנעשתה ביום ובמקום הנקובים בה כיום העשיה ומקומה.
22 (ז) לענין סעיף זה, דין נוטריון כדין שופט".
23
24 16. הנתבעים בכתבי בי-דין מטעמם לרבות בסיכומים סעיפים 46-12 העלו שלל טענות באשר
25 לפגמים בצוואה, לרבות טענות בדבר היעדרם של מרכיבי היסוד בצוואה בפני רשות, היעדרה
26 של תעודה רפואית ממועד חתימת הצוואה, טענה להיעדר שליטה של המנוחה בשפה העברית
27 וטענות כנגד התרשומת הפנימית שערך לטענתם "לכאורה" הנוטריון.
28 בסעיפים 17, 23 ו-14 לסיכומיהם טענו הנתבעים שלא יתכן שהמנוחה נוכח מצבה, הפיזי
29 הנפשי והשכלי במועד עריכת הצוואה ובשים לב לכך שלא הונחה בפני הנוטריון תעודה
30 רפואית באשר לכשירותה של המנוחה לחתום על צוואה נכון למועד חתימתה, אמרה את
31 הדברים שנכתבו בצוואה. לטענת הנתבעים הנוטריון אמנם מצא להפנות את התובע לקבלת
32 חוות דעת פסיכו-גריאטרית ביחס לכשירות המנוחה, בדיקה שנעשתה 8 ימים לפני חתימת

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- הצוואה, אולם לא פעל כמצופה "מרשות" לצורך ערכת צוואה משלא עמד בחיוביו
המתייחסים למועד עשיית הצוואה :
(1) חובת בדיקה בדבר כשירות המנוחה מבחינת גילה.
(2) בירור האם המנוחה פעלה מרצונה החופשי והבינה משמעות הפעולה (עשיית צוואה).
כפי שיובהר להלן דין טענות הנתבעים להידחות והכל כפי שיובהר להלן בהרחבה.
17. במסגרת תצהירי העדות הראשית מטעם התובע הוגש תצהיר עדותו הראשית של הנוטריון
מיום 16.6.19. בתצהיר עדותו הראשית הצהיר הנוטריון כי ביום 18.9.2019 (צ.ל 2017 י.א.)
התקשר אליו התובע ומסר לו כי אמו רוצה לערוך צוואה וביקשה ממנו לדאוג לעו"ד שיערוך
עבורה את הצוואה. עוד עפ"י האמור בתצהיר התובע קבל המלצה מחבר לגביו וכי אין לו כל
היכרות מוקדמת עם התובע או המנוחה. הנוטריון שאל את התובע מדוע אמו/המנוחה אינה
מתקשרת וזה השיב שהיא צלולה אך גם שהיא כבת 100 שנים וחלשה גופנית להבדיל ממצבה
המנטלי והנפשי ולכן בקשה את עזרתו של התובע וזה בשל חולשתה הפיזית ביקש ממנו להגיע
לבית המנוחה לשם עריכת הצוואה.
בסעיף 5 הצהיר הנוטריון כי נוכח טענות התובע באשר למצבה הגופני של המנוח והצורך
בהגעה של הנוטריון לביתה הוא ירצה להזמין בדיקה של רופא מומחה, פסיכוגריאטר שיאשר
שהמנוחה כשירה לצוות וכי התובע השיב לו שיש בידי אמו חוות דעת רלבנטית בזמן מיומנים
לפני כן המאשרת את כשירותה. הנוטריון הבהיר לתובע כי יידרש להגיע פעמיים: פעם
לשמיעת רצון המנוחה ופעם שנייה כדי להחתימה.
18. בסעיפים 7-10 הצהיר הנוטריון כדלקמן :
"7. ביום 19.9.2017, בשעה 11:00 הגעתי לבית המצווה ברח' ---, בבית היו מר א.א. שהציג
את עצמו בפני ואמר שהגיע כדי לראות מי אני כי הוא מרגיש אחריות לאמו, מטפלת
שנראתה לי הודית ואשר ככל שהצלחתי להבין ממנה שמה מ' והמצווה שישבה
במיטתה שעונה על כריות.
8. אמרתי למר א.א. ולמטפלת שאני מבקש שיצאו מהדירה, שאני רוצה לדבר עם
המצווה ביחידות ושאלקרא להם אחרי שאסיים וכך עשו.
9. שוחחתי עם המצווה ביחידות כמחצית השעה לערך, התרשמתי שהתיאור שתיאר לי
מר א.א. מדויק, היא נראתה לי קטנטונת, רזה מאוד וחלשה מאוד אבל דיברה בהגיון
במשפטים שלמים ובעברית נכונה, אמרה לי שהיא מדברת גם איטלקית, אמרה לי
שהיא מרגישה חלשה מאוד, תקופה ארוכה, שהיא אלמנה, שבעלה נפטר לפני הרבה
שנים, אני התרשמתי שהחדר והדירה בכלל נקיים, שהיא עצמה נראית נקיה

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ומסורקת, שהחלוק שלבשה נקי- אין עליו כתמים ואין ממנה חס וחלילה ריח של
שתן או כדומה. ל.א הוסיפה ואמרה ש- א.א הבן הוא היחידי מהמשפחה שדואג לה,
ש- א.א מגיע כמעט כל יום, מדבר אתה, עוזר לה להסתרק, לאכול, להתרחץ ושהוא
עצמו לא בחור בריא והיא מאוד דואגת לו ושהחליטה שהיא רוצה שהוא ורק הוא
יירש אותה.

10. לידה על השידה היו צילום תעודת זהות שלה, שאלתי והיא ענתה של יודעת איפה
התעודה המקורית ושה צילום ששמרה אצלה, דרכון ישראלי ישן מאוד שלא ראיתי
בו מתי הונפק וחוות דעת מפסיכיאטר בשם ד"ר ד' מיומיים לפני כן שמאשרת שבדק
אותה ומצא שהיא כשירה לצוות".

19. בסעיפים הבאים לתצהיר עדותו הראשית, הצהיר כי לאחר שסיים לשוחח עם המנוחה קרא
לתובע ולמטפלת, חזר עמם לדירה ולפני שעזב ביקש את ת.ז של התובע, קבע עם המנוחה
ליום 24.9.2017 (מיד לאחר החג) וכי יגבה תשלום בסך של 4,000 ₪. בפרק הזמן שעד לפגישה
השנייה ערך את הצוואה ובדק מהם פרטי רישום הדירה שכן המנוחה לא ידעה למסור לו
פרטי גוש וחלקה או להראות לו נסח.

בסעיף 15-17 לתצהיר עדותו הראשית פרט את מעמד החתימה על הצוואה:
15. ביום 24.9.2017 באותה השעה הגעתי שוב לבית המצווה, גם הפעם היו שם הבן- א.א
והמטפלת ההודית, ביקשתי מהם לצאת שוב מהדירה וכך עשו, ל.א ישבה גם הפעם
במיטה כשהיא נשענת על כריות, שאלתי אותה איך היא מרגישה והיא אמרה "יותר
צעירה" וצחקה לעצמה. הקראתי לה את הצוואה, התרשמתי שהיא מרוכזת ומבינה
והיא גם אישרה לי בסוף שהצוואה הזו היא בדיוק מה שהתכוונה. היא ביקשה ממני
לעזור לה לשבת כך שרגליה יהיו על הרצפה, עזרתי לה כבקשתה, היא חתמה ביד
ימין על שני עותקי הצוואה, שאלתי אותה אם הכינה לי את התשלום והיא אמרה
שיש מעטפה מתחת לכרית שלי, במעטפה ספרתי 4,000 ₪ כמוסכם. זכור לי שכל
השטרות היו שטרות 200 ₪ אדומים, אמרתי ל- ל.א "איזה שטרות שנים" והיא
צחקה וענתה "שמרתי אותם בבית".

16. ל.א שוב ביקשה ממני לקרוא לבן ולמטפלת, הפעם המטפלת חיכתה מחוץ לדלת
הכניסה לבית (חדר השינה הוא פנימי אחרי הסלון) היא נכנסה מיד כשפתחתי את
הדלת כדי לקרוא לה ואני יצאתי לקרוא ל- א.א שעמד ברחוב.

17. את הצוואה שמתי במעטפה סגורה עליה שמתי מדבקה אדומה ולחצתי אותה
בחותמת לחץ של נוטריון והשארתי אותה על מיטת המצווה. עותק אחד שמרתי אצלי
במשרד (שני העותקים במקור).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

20. בפתח עדותו משנשאל הנוטריון ע"י ב"כ המתנגדים באשר לסתירה בין גרסת התובע לגרסת הנוטריון, השיב זה כי בכל מקרה של עריכת צוואה הוא מנהל תרשומת, וזו עפ"י החלטת בית המשפט ובהסכמת ב"כ הצדדים הוגשה לתיק וסומנה ת/1, ראו עמ' 3 ש' 12-20.

21. עפ"י האמור בתרשומות- ת/1 :

"ל.א. ---

ל.א. ת.ז. ---

19.9.2017 11:00 נפגשתי עם ל.א. 19.9.2017 :

יושבת על המיטה – צלולה, מדברת עברית טובה, אמרה לי שמדברת גם איטלקית,

מטפלת הודית בשם מ', מתגוררת איתה.

הראתה לי צילום של ת.ז. אמרה שהתעודה לא אצלה והראתה דרכון ישן שלא ראיתי שרשום עליו מתי הונפק.

הסבירה לי את רצונותיה, קבענו לאחר יום החג יום ראשון 24 לחודש באותה שעה.

חתמה ביד ימין.

בבית היו המטפלת והבן א.א, ביקשתי מהם להמתין מחוץ לדירה.

24.9.2017

החתמתי את ל.א. על הצוואה אחרי שהקראתי לה ואישרה.

ביקשתי מהמטפלת והבן להמתין בחוץ,

אחרי שחתמה המטפלת הייתה צריכה לצאת לרחוב ולקרא לבן כי ל.א. קראה לו.

נתנה לי מעטפה שהייתה מתחת לכרית שלה- בתוכו היו 4000 ₪ בשטרות של 200 (אדומים)

אמרתי איזה שטרות שנים והיא צחקה ואמרה שמרתי בבית".

22. לאחר שפרטתי את גרסת הנוטריון כאמור בתצהיר עדותו הראשית, האמור בתרשומת שהוגשה וסומנה ת/1 אעבור לבחינת עדותו, מהימנותה והעולה ממנה.

23. בסעיפים 5 ו-10 לתצהיר עדותו הראשית, כמפורט לעיל הצהיר הנוטריון כי אמר לתובע שמפאת גילה של המנוחה והעובדה כי מסר לו כי המנוחה חלשה הוא ירצה להזמין בדיקה של מומחה בפסיכוגריאטריה שיאשר כי המנוחה כשירה וזה ענה לו כי יש בידו חוות דעת רלבנטית בזמן מיומיים קודם לכן וכי ראה את חוות הדעת של ד"ר ד' במועד הראשון בו פגש את המנוחה 19.9.2017. הנוטריון אישר בחקירתו כי לא ביקש תעודה רפואית שתתייחס למועד החתימה 24.9.2017, ראו עדותו בעמ' 7 ש' 26-30 :

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ש. האם גם ביקשת שתוצג לך חוו"ד רפואית שתתייחס למועד שבו אתה מתעתד להגיע
להחתים את המנוחה על הצוואה?

ת. לא, חוו"ד שהוצגה לי היתה ממועד סמוך מועד ומדובר היה על פגישה בסמוך מיד
לאחר החג. אני רוצה להוסיף, שאני מכיר את הוראות הנוהל החדשות מ- 03/09/19
שמחייבות חוו"ד פסיכו-גריאטרית בת 24 שעות, אולי אנחנו מדברים על מרץ 2019
ולא על התקופה ההיא".

הנה כי כן, לא יכול להיות חולק כי במועד עריכת הצוואה 24.9.2017 לא הייתה בפני הנוטריון
תעודה רפואית מאותו היום ולפיו המנוחה כשירה לערוך צוואה.

24. תקנה 4(ה) לתקנות הנוטריונים, תשל"ז-1977 קובעת: **"לא יתן נוטריון אישור על עשיית
פעולה בפניו אם המבקש לבצע את הפעולה מאושפז בבית-חולים או מרותק למיטתו, כל
עוד לא הוצגה בפניו תעודה רפואית לפי טופס שבתוספת הראשונה שהוצאה ביום עשיית
הפעולה; התעודה הרפואית תצורף לעותק האישור שיישמר בידי הנוטריון"**.

תכלית הוראת תקנה 4(ה) לתקנות הנוטריונים לוודא, שמבצע הפעולה המשפטית אכן כשיר
לבצעה. בכל הנוגע לצוואה הרי, שקיימת הוראת חוק מיוחדת - היא הוראת סעיף 26 לחוק
הירושה - המתנה תוקפה של כל צוואה בכך שהמצווה היה כשיר לצוות.

25. המנוחה לא הייתה מאושפזת בבית החולים בעת עשיית הצוואה, אולם היא הייתה מרותקת
למיטתה. בעניין זה נפסק, כי את המילים **"מרותק למיטתו"** אין לפרש באופן המילולי
והמצומצם ואין משמען רק אדם שאינו יכול לשבת או להתהלך. גם אדם שלא יכול להתהלך
ללא עזרה או לצאת מביתו כדי להגיע למשרד הנוטריון מחמת קושי פיזי להתהלך או לעלות
במדרגות, יש להגדירו לצרכי התקנה הנ"ל כי שמרותק למיטתו. ראו ת"ע (נצ') 1120/08 ק.ט.
נ' פ.ז. [פורסם בנבו] מיום 8.3.2012 מפי כב' השופט ג'וסי סארי, ת"ע 55650-05-16 ר. נ' י.
ואח' [פורסם בנבו] מיום 24.7.2014 אשר ניתן על ידי כב' השופט נפתלי שילה והמפנה לע"ז
1390/04 **פלונית נ' פלוני**, [פורסם בנבו] מיום 10.9.2007, מפי כב' השופט דניאל טפרברג
ולאסמכתאות שם.

לפיכך ובנסיבות העניין נדרשת תעודה רפואית בעניינה של נכון ליום עשיית הצוואה
24.9.2017.

26. עם זאת, אי צירוף התעודה הרפואית הנדרשת אין בו לאיין את הצוואה, אלא רק להביא
להיפוך הנטל להוכיח את גמירות דעתו וצלילות דעתו של המצווה. המשמעות של אי צירוף
התעודה הרפואית היא כי נפל פגם צורני בצוואה, שכן על פי סעיף 25 לחוק הירושה, התשכ"ה-

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1965, אין המדובר ברכיב יסוד מרכיבי הצוואה. כשהפגם אינו נופל באחד מבין מרכיבי היסוד של הצוואה – הרי שהפגם הוא פגם צורני ומשמעותו כאמור לעיל כי נטל ההוכחה כי הצוואה משקפת את רצונה החופשי והאמיתי של המנוחה גמירות דעתה וצלילותה, עובר אל כתפי מבקש מתן צו הקיום/התובע, ראו לעניין זה ע"א 36/88 דורה זלוף נ' שאול זלוף, פד"י מו (3) 184, 187; עמ"ש (ירושלים) 13612-12-12 יוסרא דרויש נ' סאמי דרויש [פורסם בנבו, 15.7.2013]; ע"א 1395/02 נסקה נ' האפוטרופוס הכללי, פ"ד נט(5) 49, עמ' 61 (2005)) וכן שאול שוחט פגמים בצוואות, מהדורה 2 עמוד 140.

האם מתקיימים רכיבי היסוד בצוואה?

27. כאמור, משהתהפך הנטל, יש לבחון האם הוכיח המבקש את גמירות דעת המנוחה וצלילותה במועד עריכת צוואתה. אולם, עוד טרם לכך, יש לבחון האם מתקיימים מרכיבי הצוואה המאפשרים קיומה בהתאם לסעיף 25 לחוק הירושה.

28. סעיף 25 לחוק הירושה, מאפשר קיומה של צוואה, על אף הפגמים שנפלו בה, חרף היותה פגומה, ככל שהתקיימו מרכיבי היסוד בצוואה וביהמ"ש שוכנע כי הצוואה משקפת את רצונו האמיתי והחופשי של המצווה. לעניין צוואה בפני רשות מוסיף סעיף החוק וקובע כי מרכיבי היסוד הינם- "הצוואה נאמרה בפני רשות או הוגשה לרשות, על ידי המצווה עצמו".

29. הנוטריון חתם על תצהיר עדות ראשית ממנו ומעדותו עלה כי המנוחה מסרה לו מהו רצונה ולמי היא רוצה לצוות ולהוריש את רכושה (ס' 9 ו-15 לתצהיר העדות הראשית של הנוטריון). כן ראו עדותו בעמ' 4 ש' 30- הסוף ובהמשך עמ' 5 ש' 1- 25:

ש. אתה מספר שהמנוחה סיפרה לך שאתה רוצה שרק א.א יירש אותה?

ת. כן.

ש. שאלת אותה כמה צאצאים יש לה באותה פגישה?

ת. כשאני הגעתי חלק מהזיהוי של מי שעומד בפניי הוא על בסיס תעודות קבילות, במקרה הזה ת"ז או דרכון, לא היה לה ת"ז, היה צילום של ת"ז ודרכון היה דרכון ישן מאוד שאין לי שום ספק שלא היה תקף, אבל אלה היו אמצעי הזיהוי. הואיל ולא היה ת"ז אז גם לא היה ספח לכן לא היתה לי דרך לדעת את פרטי הילדים במדויק ולשאול אותה לגבי כל צאצא באופן ספציפי ולכן שאלתי אותה במפורש האם היא מעוניינת להדיר מהצוואה את כל הילדים חוץ מ- א.א והיא ענתה שכן.

ש. כמה ילדים היא מעוניינת להדיר מהצוואה?

ת. למיטב זכרוני, שאלתי את השאלה הזאת, ארבעה. אני מדגיש, למיטב זכרוני, לא היה ספח של ת"ז.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 ש. למה צריך ספח?
- 2 ת. אם היה ספח הייתי עובר איתה ילד ושואל אותה, כל אחד הייתי שואל.
- 3 ש. האם היא סיפרה לך שאחד מהילדים שלה נפטר שלושה שבועות לפני כן?
- 4 ת. למיטב זכרוני לא, אני מניח שאם היתה מספרת לי זה מידע חשוב והייתי רושם
- 5 בתרשומת.
- 6 ש. מדוע במסמך שעכשיו הראית לביהמ"ש אין אזכור לשיחה הזאת שבה המנוחה
- 7 מספרת לך כמה צאצאים יש לה ואת מי היא רוצה לנשל?
- 8 ת. אני כתבתי בצוואה וזה מספק לעניות דעתי שהמנוחה אמרה לי במפורש אחרי
- 9 שהתעכבתי איתה בנקודה הזו במהלך הריאיון שהיא מעוניינת להוריש רק לבן אחד
- 10 וזה א.א.
- 11 ש. זה לא מה ששאלתי
- 12 ת. לא סיימתי. היא אמרה את רצונה, אני רוצה להדגיש, באופן מפורש שרק א.א. יירש
- 13 אותי.
- 14 ש. האם שאלת אותה מה הרכוש שיש לה?
- 15 ת. כן – הדירה, שדרך אגב היא לא ידעה לומר לי פרטים עליה, אני הוצאתי לאחר מכן
- 16 נסח ובענייני כספים היא לא ידעה לפרט לי מה יש לה ואיפה הם נמצאים. דרך אגב,
- 17 אם אנחנו כבר מדברים על דברים שלא ידעה – היא גם לא ידעה את מס' ת"ז של
- 18 א.א, אני שאלתי אותו.
- 19 ש. האם שאלת אותה למה היא מבקשת להדיר את ילדיה האחרים?
- 20 ת. כן, היא אמרה שהאחד והיחיד שמטפל בה ומבקר אותה על בסיס יומיומי זה א.א."
- 21
- 22 30. לעניין זה אוסיף ואדגיש כי טענת הנתבעים כי "הוכח כי השפה העברית לא הייתה שגורה
- 23 בפי המנוחה" (ס' 31 לסיכומיהם) לא הוכחה כלל ע"י הנתבעים והיא נסתרת לחלוטין
- 24 מהעדויות והראיות שנשמעו בפני והכל כפי שיובהר להלן.
- 25
- 26 יצוין, כי בהתנגדות שהוגשה טענו הנתבעים בסעיף 34.3 "עיון במסמך שהוגש לקיום מעיד
- 27 כי הוא כתוב בשפה שאין כל אפשרות כי המנוחה השתמשה בה, לא רק עקב היותה חסרת
- 28 כשירות בשעת עריכת המסמך, אלא משום שלא מדובר במושגים שהיו שגורים בפי". על
- 29 אותה הטענה ובנוסף זהה לחלוטין חזר המתנגד 1 בסעיף 44.3 לתצהיר עדותו הראשית.
- 30
- 31 הנה כי כן מעיון בהתנגדות שהוגשה ובתצהיר העדות הראשית של המתנגד 1 עולה כי טענת
- 32 המתנגדים לא היתה שהשפה העברית אינה שגורה בפי המנוחה, אלא שהמושגים

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- בצוואה הם אלה שאינם שגורים בפיה ולכן המדובר בגרסה מתפתחת ובהרחבת חזית ודי
בטעם זה כדי לדחותה. אך בכך לא דין ודין הטענה להידחות אף לגופה.
31. עיון בצוואה מלמד כי המדובר בצוואה קצרה בת עמ' 1 בלבד, בת 8 סעיפים קצרים ודלים במלל
ואשר במהותה הינה פשוטה ביותר ולפיה התובע הינו הזוכה היחיד בכל עזבונו וככל שזה לא
יהיה בחיים במועד פטירת המנוחה, יזכה בעזבונו המנוחה בנו של התובע.
- יודגש כי חלק ניכר מהסעיפים בצוואה הינו "סטנדרטי" ומקובל בהרבה מן הצוואות
שנערכות ואינו כולל כל הוראה או ציווי אופרטיבי. ס' 1 לצוואה מהווה הצהרה כי זוהי
הצוואה האחרונה של המנוחה המבטלת כל צוואה קודמת ככל שנערכה. ס' 2 כולל הגדרת
הרכוש בצוואה ככזה הכולל רכוש מכל מין וסוג שהוא. ס' 3 מורה על תשלום תחילה של
החובות של המנוחה ככל שיהיו במועד פטירתה. ס' 6 כולל הצהרה כי הצוואה הוקראה בפני
המנוחה, ס' 7 מהווה אישור המנוחה כי זוהי צוואתה וס' 8 מציין כי נערכה בשני עותקים.
סעיפים 4 ו-5 הם הסעיפים האופרטיביים היחידים בצוואה ולפיהם התובע זוכה בכל עזבונו
המנוחה וככל שזה לא יהיה בחיים במועד פטירת המנוחה זוכה בעזבונו בנו.
- הצוואה אינה כוללת כל ביטוי שהאדם הסביר גם אם שליטתו בשפה העברית דלה, אינו יכול
להבין, ולא בכדי נמנעים הנתבעים מלציין את אותם ביטויים "בלתי שגורים" בצוואה
ומסתפקים בטענה כללית ובלתי מפורטת. בחקירתו נשאל הנוטריון ולא בכדי שאלה אחת
בעניין זה והמתייחסת למונח "על פירותיה", עמ' 9 ש' 19-22:
- ש. כאשר הקראת את המילה 'על פירותיה'?**
ת. הסברתי לה מה המשמעות של המונח הרווח אצלנו – פירות.
- ש. היא שאלה אותך?**
ת. לא, אני מסביר כשאני מקריא את הצוואה."
32. למעלה מן הצורך אציין כי לא שוכנעתי כלל מהעדויות והראיות כי היה למנוחה קושי מיוחד
לתקשר בעברית ובוודאי שלא בעברית בסיסית ופשוטה בה מנוסחת הצוואה.
- ראשית**, בכל המסמכים הרפואיים, לרבות ובפרט אלה שעוד יפורטו על ידי בפרק בפסק הדין
שדן בכשירות המנוחה לא עולה כי זו אינה דוברת עברית. מהמסמכים עולה במפורש כי
המנוחה קיבלה הסברים והדרכה מהצוות הרפואי ואלה הובנו על ידה. כך גם למשל הוחתמה
המנוחה על כתב הסכמה להשתלת קוצב לב, רופאת המשפחה מציינת בביקור בית כי הסבירה
למטופלת/המנוחה. בכל התיעוד הרפואי והסיעודי אין זכר לטענה כי המנוחה אינה דוברת
עברית וכי יש צורך בתיווך בינה לבין הצוות הרפואי לצורך קבלת ומסירת מידע.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

אף בדוח הפעולה מס' --- (---) בגין אירוע מיום 23.9.2017 בגינו הזמין המתנגד 1 ניידת משטרת לבית המנוחה בשל סירובה לפתוח לו את הדלת מציין השוטר תחת הכותרת "פרטי האיפול באירוע": "ניגשתי לסבתה ובישיחה איתה נמסר כי היא לא רוצה לראות את הנכד שלה ולא את אימו מסרה כי הוא אדם רע והוא רוצה להשתלט על הדירה שלה לאחר מותה". מדוח הפעולה עולה באופן ברור כי השוטר לא נתקל בכל קושי לתקשר עם המנוחה בשפה העברית וזו הביעה בפניו את רצונה בעברית ובצורה ברורה.

שנית, הנתבעים הטוענים טענה זו מתעלמים לחלוטין מהאמור בתצהירה של העדה היחידה מטעמם שהובאה למתן עדות, פרט למתנגד 1, הגב' פ.ש. ובו יש לסתור טענה זו לחלוטין. כך למשל בסעיף 1 לתצהיר עדותה הראשית הצהירה העדה כי בעת ששימשה כמטפלת במנוחה "ניהלנו שיחות רבות אודות חייה, ארבעת בניה ומשפחתה" (ס' 1). מקריאת תצהירה כולו לא מתעוררת כלל שאלה באשר ליכולתה של המנוחה לנהל עמה שיחה בעברית, הגב' פ.ש. טוענת בתצהירה כי המנוחה שיתפה אותה בכך שהתובע מבקש ממנה כספים, כי הייתה עדה לשיחות שהמנוחה יזמה עם בנו של התובע כדי לשכנעו לעזור לאביו. יואילו ויסבירו המתנגדים הכיצד ניהלה המנוחה עם הגב' פ.ש. אשר לא נטען כי היא דוברת איטלקית או כי שוחחה עם המנוחה באיטלקית שיחות ערות אלה אם היא אינה דוברת עברית?

הגדילה העדה לעשות ובסעיף 7 לתצהיר עדותה הראשית הצהירה: "בתקופה שעבדתי אצלה, השמיעה ל.א. אמירות ברורות באשר לרצונה באשר לגורל הירושה שתשאר אחריה. היא אמרה שהיא רוצה שכל אחד מבתי האב של ארבעת בניה צאצאיה יקבל חלק שווה בעיזבונה". תמאני כיצד המנוחה יכלה להשמיע בפני העדה אמירות וביטויים אלה בעברית אך לא יכלה להבין את הוראות הצוואה הפשוטה? ידיעתה ויכולתה של המנוחה לתקשר ולהבין עברית נתמכים היטב גם מעדותו של הנוטריון והעדה מטעמו של התובע נ.ג.

לעניין זה אדגיש כי לא נסתר מעיני האמור בסעיפים 31-32 לסיכומי הנתבעים וההפניות לעדותו של התובע בחקירתו בעניין זה ולפיו עת נשאל ע"י ב"כ המתנגדים מדוע לא הייתה זו המנוחה ששוחחה עם הנוטריון בטלפון השיב, עמ' 65 ש' 18-27: "עו"ד --- שאל אותך למה אמא לא מדברת איתך? ת. גם אם תדבר איתה היא לא תדע על מה, היא לא יודעת כל כך טוב עברית ולא מושגים טכניים כמו שאתה מצפה ממנה. ש. היא ניהלה שיחות עם אנשים בעברית בכל זאת, בעברית דלה?

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 ת. כן, אבל לא מושגים טכניים.
- 2 ש. מה טכני בלבקש מעו"ד לבוא ולעשות צוואה?
- 3 ת. היא אמרה 'תעשה את זה בשבילי, אני לא יודעת'.
- 4 ש. הידידה שלך נ.ג העידה כאן שמספר ימים לפני כן אמא ניהלה שיחות מאוד ערניות
- 5 עם דר' ד', אז את שיחת הטלפון עם עו"ד --- לא יכלה לבצע?
- 6 ת. מר שי, אני מצטער, אבל היא לא רצתה. היא רצתה שאני אעשה את זה, בסדר? מספק
- 7 אותך?
- 8
- 9 אין בתשובות התובע כאמור לעיל, כדי לגרוע מהמסקנה הברורה כי המנוחה דברה עברית,
- 10 וכי כי לנוכח נוסח הצוואה ולשונה הפשוטה הוראותיה הובנו על ידה וזאת בפרט שאף טענת
- 11 הנתבעים בעניין זה התמצתה בתחילה בטענה כי המדובר במושגים שלא היו שגורים בפיה של
- 12 המנוחה.
- 13
- 14 34. עוד שוכנעתי כי הנוטריון הקריא, הסביר ווידא עם המנוחה שהיא מבינה את האמור בצוואה
- 15 אשר כאמור הינה קצרה ופשוטה, ראו לעניין זה עדותו בעמ' 9 ש' 14-18 :
- 16 "ש. אני מבין שהגעת למנוחה ביום החתימה והקראת לה את הצוואה?
- 17 ת. נכון.
- 18 ש. האם במהלך הקראת הצוואה היא הפסיקה אותך ושאלה שאלות?
- 19 ת. בטח, הקראתי לה בקשב רב, לאט, שאלתי אותה בכל פסקה אם היא מבינה את
- 20 המשמעות ורק לאחר שאישרה לי המשכתי הלאה.
- 21
- 22 35. כמו כן לא מצאתי כל ממש בטענות המתנגדים באשר לתרשומת הפנימית שערך הנוטריון
- 23 והרמיזה כי זו לא נערכה בזמן אמת וכי היא אינה מתיישבת עם עדותו של הנוטריון.
- 24 באישור הנוטריוני לעשיית צוואה מצויין כדלקמן:
- 25 "1. ניצבה לפני גב' ל.א (להלן – "מצווה") שזהותה הוכחה לי על ידי צילום תעודת זהות
- 26 מספר -- שניתנה על ידי משרד הפנים ב- 27.05.91 י"ד סיון תשנ"א וכן
- 27 הציגה בפני דרכון ישראלי שמספרו ---.
- 28 2. אמרה המצווה את דברי הצוואה שרשמתי במסמך המצורף והמסומן באות "א".
- 29 3. השתכנעתי כי המצווה שומעת ומבינה את השפה העברית שבה נרשמו דברי
- 30 הצוואה.
- 31 4. קראתי בפני המצווה את דברי הצוואה כפי שרשמתי אותם כאמור והמצווה
- 32 הצהירה מרצונה החופשי כי זוהי צוואתה".
- 33

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 האמור באישור הנוטריוני באשר לאופן ואמצעי זיהוי המנוחה ע"י הנוטריון – צילום ת.ז. -
2 משתלב היטב עם האמור בתרשומת של הנוטריון כמו גם עדותו בעמ' 4 ש' 33- הסוף ובעמ' 35
3 ש' 1: "כשאני הגעתי חלק מהזיהוי של מי שעומד בפניי הוא על בסיס תעודות קבילות,
4 במקרה הזה ת"ז או דרכון, לא היה לה ת"ז, היה צילום של ת"ז ודרכון היה דרכון ישן מאוד
5 שאין לי שום ספק שלא היה תקף, אבל אלה היו אמצעי הזיהוי".
6 כך גם משתלב היטב האמור באישור עם עדותו של הנוטריון כי את הפרטים באשר לתוכן
7 הצוואה קיבל מהמנוחה וכי האמור בה מבטא ומשקף את רצונה כפי שהובע בפניו על ידה, כי
8 הקריא למנוחה את הצוואה וכי השתכנע שהמנוחה שומעת ומבינה עברית.
9
10 36. טענת הנתבעים בסעיף 39-42 לסיכומיהם כי לא מופיעים בתרשומת שערך הנוטריון, הסיבה
11 להזדרת שאר ילדי המנוחה והעובדה כי לתובע בן אחד, פרטים עליהם העיד הנוטריון בעדותו
12 וכי בתשובתו לשאלת בית המשפט אם ראה עצמו פטור מלערוך בירור בעניין כשרות המנוחה
13 השיב כי ערך לה ראיון מקיף מאוד שנערך למיטב זכרונו 30-40 דקות ובשל כך יש להטיל ספק
14 במהימנותו - דינה להידחות. לטעמי אין כל חובה כי התרשומת תכלול תיעוד מלא של כל פרט
15 ופרט מהמפגש, אלא את עיקריו ואת הפרטים המהותיים הנדרשים לצורך עריכת הצוואה
16 ועמידה על רצון וכשירות המצווה.
17
18 יתר על כן העיקר הוא כי עדותו של הנוטריון בעניין זה הייתה אמת והפרטים שמסר היו
19 נכונים ועדותו מתיישבת היטב עם שאר העדויות והראיות בתיק לרבות ובפרט חוות הדעת
20 של המומחה שמונה על ידי בית המשפט לשם בחינת שאלת כשירותה של המנוחה. פרט לכך
21 בית המשפט בוחן את התרשומת ומהימנותה תוך בחינת מהימנות עדות הנוטריון אשר נבחנת
22 על רקע שאר העדויות והראיות.
23
24 37. עדותו של הנוטריון הייתה אמינה ומהימנה עליו לחלוטין. שוכנעתי כי הנוטריון בדק בעצמו
25 את השאלה אם המנוחה הייתה כשירה לערוך צוואה, כשהוא אינו מסתפק בתעודה הרפואית
26 שהוצגה בפניו ואשר כאמור לעיל אומנם אינה מיום עריכת הצוואה כפי דרישת חוק
27 הנוטריונים, אך הינה ממספר ימים קצר קודם לכן, ראו לעניין זה עדותו בעמ' 6 ש' 22 הסוף
28 ובהמשך עמ' 7 ש' 1- 11:
29 ש. איזה פרמטרים לשיטתך כנוטריון צריכים להופיע בחו"ד של פסיכו-גריאטר?
30 ת. אני לא מומחה לפסיכו-גריאטריה. תעודה של מומחה פסיכו-גריאטר שבה כתוב
31 שהמנוחה כשירה לערוך צוואה מספקת אותי, אני לא אינסטנציה מקצועית לקבוע
32 זאת, להטיל ספק בחוות דעת כזאת, רפואה לא למדתי.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- ש. כלומר, אם מוצגת לך חו"ד שבה כתוב שמי שערך אותה הוא פסיכו-גריטאטר
ויהיה כתוב שהגברת כשירה לערוך צוואה יספק אותך?
ת. כן, אני לא מכיר מבחנים רפואיים ברמה כזו שאני יכול לסתור או להטיל ספק
בחוו"ד רפואית. חזקה בעיניי שעשה את עבודתו נאמנה.
ש. ביהמ"ש: נניח ואדוני מקבל חו"ד כפי שקיבלת, האם אדוני רואה עצמו פטור מלשאול
כמה שאלות על הכשירות או שפה התעודה הרפואית שאדוני קיבל הסתדרה עם השיחות
עם המנוחה, ההתרשמות מהמנוחה?
ת. אני רוצה לחדד, התעודה היא פרמטר הכרחי בלעדיו אין, אם לא היתה חו"ד של
פסיכו-גריטאטר לא הייתי עורך את הצוואה, אבל זה לא בא במקום הריאיון האישי
שראיינתי את המנוחה שהיה ריאיון מקיף מאוד ונערך למיטב זכרוני 30-40 דקות.
ב"כ הנתבעים: (צ.ל ב"כ התובע)
מפנה לסעיף 9 לתצהיר העד.
המשך החקירה:
ת. אם הייתי מתרשם שלא הכל תלוי ועומד על המסמך שקיבלתי, אם הייתי מתרשם
שהמנוחה מבולבלת או אנסו אותה או כפו עליה או השד יודע מה לא הייתי ניגש
לצוואה, המוניטין שלי חשוב לי יותר מכמה שקלים".
לעניין זה יש להוסיף כי כאמור לעיל חרף טענות המתנגדים ולאור חוות הדעת של המומחה
פרופ' פניג, כאמור בהמשך פסק הדין השתכנעתי כי המנוחה הייתה כשירה לערוך ולהבחין
בטיבה של צוואה ביום 24.9.2017, לפיכך הקביעה והמסקנה הנחרצת של הנתבעים
בסיכומיהם (סעיפים 24 ו-36) ולפיה לא יתכן שהמנוחה אמרה את הדברים שנכתבו בצוואה,
וכי האמור בסעיף 4 לאישור הנוטריוני בו נכתב **"קראתי בפני המצווה את דברי הצוואה כפי
שרשמתי אותם כאמור והמצווה הצהירה מרצונה החופשי כי זוהי צוואתה"** – הנו בלתי סביר
בעליל, נעדרת כל בסיס עובדתי והיא נסתרת מהעדויות והראיות שהובאו בפניי.
לאור כל האמור לעיל, מצאתי כי עדותו של הנוטריון בהקשר זה של מסירת פרטי הצוואה
ותוכנה, על ידי המנוחה ובפניו לא נסתרה ויש לאמצה. משכך, ובהתאם לעדות זו של הנוטריון
שערך את הצוואה – מסרה לו המנוחה טרם עריכת הצוואה את רצונותיה והיא "נאמרה בפני
רשות" על ידי המצווה.
כאמור לעיל, הפעלת סעיף 25 לחוק הירושה מותנית בכך שלבית המשפט לא יהיה כל ספק
באמיתות הצוואה", ע"א 2098/97 **בוסקיליה נ' בוסקילה** פ"ד נה(3), 837.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

לפיכך, יש לעבור ולבחון את גמירות דעת המנוחה ולעמוד על השאלה האם הצוואה משקפת את רצונה האמיתי והחופשי של המנוחה והאם זו הייתה כשירה לערוך צוואה במועד בו נערכה - 24.9.2017.

גמירות דעת המנוחה וכשירותה לערוך צוואה ולהבין טיבה

41. סעיף 26 לחוק הירושה קובע: "צוואה שנעשתה על ידי קטין או על ידי מי שהוכרז פסול דין או שנעשתה בשעה שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה – בטלה".

42. בע"א 1212/91 קרן לב"י נ' פליציה בינשטוק, פ"ד מח (3) 705, נקבע כי לשם קביעה שהמצווה ידע להבחין בטיבה של צוואה עליו להיות מודע לנושאים אלו: מהותה של צוואה בכלל, למהותה של צוואתו שלו ולמהותה וטיבה של המציאות הסובבת אותו. הרציונל העומד ביסוד דרישות אלה הינו העיקרון של כיבוד רצון המצווה ע"מ שנדע כי הצוואה "פרי היא לרוחו החופשית של המצווה".

43. בפסיקה נקבע כי לא תתקבל טענה בדבר אי-כשרות מצווה לערוך צוואה, אלא אם הביא הטוען ראיות ממשיות ברורות, המלמדות על מצב הבנת המנוח ביום עריכת הצוואה, ראו ע"א 5185/93 היועץ המשפטי לממשלה נגד מרום, פ"ד מט(1) 318, 328. ספק בלבד בעניין חופשיות רצונו של המצווה אין די בו להביא לפסילת הצוואה ראו: ע"א 1212/91 קרן לב"י נגד ביינשטוק, פ"ד מח (3) 705 עמ' 733; ת"ע (חי) 4260/00 מנדל דרבנאנו נ' ציפי הלל (מור), [פורסם בנבו] (17/05/2004).

כאן המקום לשוב ולהזכיר כי בשל עריכת הצוואה על ידי הנוטריון מבלי שהוצגה בפניו תעודה רפואית נכון למועד עשיית הצוואה, מהווה פגם צורני הגורם להעברת הנטל לכתפי מבקש קיום הצוואה.

44. במקרה דנן נוכח העובדה כי המדובר בפגם צורני, העדרה של תעודה רפואית, אך בשים לב לכך כי בפני הנוטריון עמדה חוות דעתו של ד"ר ד' אשר נערכה יומיים בלבד, טרם המפגש הראשון של הנוטריון עם המנוחה 19.9.2017 ושבע בלבד טרם חתימת המנוחה על הצוואה ביום 24.9.2017 יש להתחשב בכך לטעמי באשר למידת השכנוע הנדרשת בסעיף 25 לחוק הירושה. לעניין זה אפנה לפסק דינו של כב' השופט שאול שוחט שניתן בהסכמת יתר חברי ההרכב בעמ"ש 38138-09-11 א.ש. נ' א.מ. [פורסם בנבו, ניתן ביום 14.4.13] בו נדונה שאלת העברת נטל השכנוע במקרה של פגם צורני וכן ברמת השכנוע הנדרשת לפי סעיף 25 לחוק ובו נקבע:

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

"עם זה, אם דעתי תישמע, ראוי שבתי המשפט יאמצו מגמה זו עת מפעילים הם את שיקול הדעת שנמסר להם בסעיף 25(א) לחוק הירושה לקיים צוואה חרף פגם או חסר צורני שנפל בה. הדרישות הצורניות אותן העמיד המחוקק אינן מטרה בפני עצמה, אלא אמצעי שנועד לתת ביטוי לגמירת דעתו של המצווה. פרשנות לפיה יש להבדיל בין פגם לפגם מבחינת חומרת פגירתו הרעה תוך בחינת חומרתה בהתייחס לסוג הצוואה בה נפל אותו פגם – בכל הנוגע למידת השכנוע הנדרשת בסעיף 25 לחוק הירושה והפעלת שיקול הדעת של בית המשפט בהפעלתו - הינה פרשנות ראויה ומתונה יותר, המתאימה עצמה לנסיבות המיוחדות של המקרה הנדון. פרשנות זו תשמר בצורה נאותה יותר את האיזון העדין בין כבוד המת וכבודם של החיים - אלה הטוענים לפסילת הצוואה - תוך מתן כבוד לרצונו של המת שעל קיומו אנו מצווים (ר' דבריי בהקשר זה, עוד בספרי "פגמים בצוואות" עמ' 72-77)".

עם זאת אציין כבר עתה כי לטעמי וכפי שיפורט להלן בהרחבה התובע עמד אף ברמת הנטל הגבוה והכל כמפורט להלן.

45. להוכחת טענה בדבר אי כשרות המצווה ניתן להסתייע בעדות רפואית בדבר מצבו של המצווה בעת עריכת הצוואה- הוא המועד הרלוונטי שכן המדובר בשאלה שבמומחיות. עם זאת כפי שנקבע בפסיקה ביהמ"ש רשאי להסתייע בחומר ראיות אחר המתייחס לאותה התקופה ולהעדיפו על פני חוות הדעת הרפואית (ע"א 7506/95 שוורץ נ' בית אולפנא בית אהרון ישראל, נד (2) 215; ע"א 1212/91 קרן ליב"י נ' פליציה בינשטוק, פ"ד מח (3) 705, ת"ע 5924/86 ברזבסקי נ' רובינשטיין פ"מ תשנ"ג (2), 89).

46. הנה כי כן על התובע להביא ראיות ממשיות וברורות באשר לכשירות המנוחה ואלה צריכות להיות נכון למועד עריכת הצוואה 24.9.2017.

47. לאחר שבחנתי היטב את טענות הצדדים, חוות הדעת של המומחה שמונה ועדותו, שאלות ההבהרה שנשלחו, התעודות הרפואיות מטעם הצדדים ושאר העדויות והראיות שהוצגו לפניי – מצאתי כי כל אלה מתחברים למארג ולפסיפס שלם ממנו עולה תמונה ברורה כי במועד עריכת הצוואה - 24.9.2017, המנוחה אומנם סבלה ממצב פיזי ירוד ומירידה קוגניטיבית אך זו לא הייתה בדרגה חמורה ומשמעותית שיש בה לשלול את יכולתה של המנוחה לערוך צוואה ולהבחין בטיבה של צוואה והכל כפי שיובהר להלן בהרחבה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

חוות דעת המומחה, התיעוד הרפואי ותעודת הרופא מטעם הצדדים

48. כאמור לעיל, ביום 6.9.2017 הגיש הנתבע 1, בקשה למנותו כאפוטרופוס לגוף ולרכוש המנוחה, הבקשה נתמכה בתעודת רופא של ד"ר ש' מומחה בפסיכיאטריה מיום 19.6.2017 בהתאם לפקודת הראיות. על פי התעודה הרפואית זו נערכה ברח' ---. בתעודת הרופא מציין המומחה כי בדק את המנוחה ומצא את הממצאים הבאים:

"בת מאה אלמנה +3 הסובלת מדמנציה. בבדיקה מבולבלת, לא מתמצאת בזמן ובסיטואציה, זיכרון שלה לקוי לכל הטווחים, נעזרת על ידי מטפלת, רמת תפקודה ירודה תואמת לגילה. לאור ירידה בתפקודים הקוגניטיביים לא מסוגלת לטפל בענייניה ולדאוג לעצמה כלל. זקוקה למינוי אפוטרופוס לגוף ולרכוש קבוע. החולה מסוגלת לטפל בענייניה ולדאוג לצרכיה – לא. החולה מסוגלת להביע את דעתו בנושא אפוטרופוסות – לא. החולה מסוגלת להופיע בבית המשפט – לא".

49. מנגד, בתגובתו לבקשה למינוי אפוטרופוס שהגיש התובע טען זה כי המנוחה צלולה וכי אין צורך במינוי אפוטרופוס לגופה או לרכושה. בתמיכה להתנגדותו צרף חוות דעת מיום 16.9.2017 חתומה על ידי ד"ר ד', פסיכיאטר ואשר על פי האמור בה:

"ילידת 1916. אלמנה ואם לארבעה ילדים. היום בשעה 19:30 נבדקה על ידי בדירתה ברח' ---. הבדיקה נערכה לצורך קביעת כשירותה לחתום על צוואה. בבדיקה: נראית לפי גילה. מסודרת בהופעתה. משתפת פעולה בשיחה. זיכרון שמור, לפי הגיל. התמצאות מלאה. אפקט מותאם. הליך החשיבה תקין. ללא מחשבות שווא או מחשבות אובדניות. תפיסה תקינה. שיפוט תקין. צלולה בדעתה. סכום: על פי מצבה הנפשי והקונטיבי הנבדקת כשירה לחתום על צוואה".

50. כאמור לעיל במסגרת קדם המשפט שהתקיים ביום 29.10.2018 הוריתי על מינוי של פרופ' שמואל פניג כמומחה מטעם בית המשפט ליתן חוות דעת לעניין כשירות המנוחה ויכולתה להבחין ולערוך צוואה ביום 24.9.2017.

51. ביום 16.7.2019 הוגשה לתיק חוות הדעת של פרופ' שמואל פניג, פסיכיאטר (להלן ובהתאמה : "המומחה" או "פרופ' פניג" ו- "חוות הדעת"). המומחה תחת הכותרת מסקנות קובע: "לפי

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

הערכתי המקצועית אין עדות שבמועד עריכת הצוואה לא הייתה המנוחה כשירה מבחינה קוגניטיבית לערוך צוואה".

יודגש כי המדובר בחוות דעת ארוכה ומקיפה המשתרעת על פני 17 עמודים. כעולה מחוות הדעת המסמכים הרפואיים עליהם התבססה חוות הדעת הם: תיעוד מקופת חולים – גיליונות ותיק רפואי, תיעוד מבי"ח ---, תיעוד מבי"ח ---, מכתב מאת פסיכיאטר ד"ר ש', מכתב רפואי מאת ד"ר ד' פסיכיאטר, תיעוד מהמוסד לביטוח לאומי.

52. בחוות דעתו סוקר המומחה את התיעוד הרפואי בעניינה של המנוחה החל מיום 9.3.2010 ועד למועד פטירתה 7.12.2017. המומחה עורך דיון בכל המסמכים הרפואיים שעמדו לרשותו לרבות ובפרט תעודת הרופא של ד"ר ש' בה נאחזים המתנגדים וחוות הדעת של ד"ר ד' בה נאחז התובע ומכאן חשיבותה של חוות הדעת. המומחה בהגיונותו וכמקובל מדגיש כי המדובר בהערכה רטרוספקטיבית של כשירות המנוחה וכי לא בדק אותה בחייה תוך שהוא אף מדגיש כי המנוחה לא נבדקה במועד עריכת הצוואה 24.9.2017 ולפיכך הסקת המסקנות באשר לכשירותה של המנוחה הינה עקיפה. עוד מציין המומחה כי "**פיסות התיעוד השונות מהוות ראיות ברמת מהימנות משתנה**" כשלעניין זה נודעת חשיבות: למידת הקרבה הכרונולוגית למועד עריכת הצוואה, זהות כותב התיעוד והמטרה שלשמה נכתב התיעוד ומידת הפירוט של הרשמים ופירוט הבדיקה עליה הסתמכו הדברים. תחת הכותרת "**לסיכום**" קובע המומחה כדלקמן:

"בשקלול התיעוד הרפואי שלעיל הגעתי למסקנה שכדלקמן:

עד שנת 2017 המנוחה ניהלה אורח חיים עצמאי – למחצה, עם יכולות קוגניטיביות כמצופה לגילה. לאורך השנים מצבה הקוגניטיבי היה נתון לתנודות בצמוד לתנודות במצבה הגופני הכללי.

ביוני 2017 כתב פסיכיאטר ד"ר ש' תעודה רפואית לבית המשפט ובה קבע שהיא סובלת ממצב קוגניטיבי ירוד בצורה קשה וזקוקה לאפוטרופוס לגוף ולרכוש באופן קבוע. מעיון בתיעוד הרפואי הנוסף סביב תקופה זו, אני מתרשם שהממצאים היו זמניים וחל שיפור לכל הפחות חלקי בתקופה שלאחר מכן. תיעוד זה של ד"ר ש' אינו בתאימות למרבית הדיווחים המופיעים בתיעוד הרפואי הקודם. תאורו את מצבה הקוגניטיבי הוא כה קיצוני (בלבול למשל) שרק מעיד על כך שמדובר במצב זמני.

החל מאוגוסט 2017, אני מתרשם שחלה התדרדרות הדרגתית ואיטית במצבה הגופני של המנוחה, ובהתאם התדרדרות קלה ואיטית במצבה הנפשי והקוגניטיבי.

בספטמבר 2017, 8 ימים טרם עריכת הצוואה, כתב פסיכיאטר ד"ר ד' תעודה רפואית לצורך כשירות לחתום על צוואה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

לגבי בדיקתו של ד"ר ד' – מן המוסכמות היא שבדיקה של פסיכיאטר שבדק חולה בזמן אמת היא בעלת משקל רב יותר מהערכה רטרוספקטיבית. המגבלות של חוות דעת זו שנכתבה 8 ימים לפני עריכת הצוואה. למדנו עוד קודם שמצבה הגופני של המנוחה היה תנודתי ושבמצבים גופניים קשים נפגעה גם יכולתה הקוגניטיבית (בולט בעיקר לקראת מותה). אולם אין לנו כל תיעוד רפואי על הימים שבין בדיקתו של ד"ר ד' ועריכת הצוואה וסביר להניח שלו הייתה התדרדרות גופנית וקוגניטיבית בימים אלו הרי היה להם ביטוי בתיעוד רפואי – כמו הבאתה למיון. ד"ר ד' גם איננו מפרט כיצד הגיע למסקנות שהגיע, למשל מה היו הממצאים בבדיקה של הזיכרון, מה הממצאים לגבי ההתמצאות, האם הסתמך על הפריטים המופיעים בבדיקת מיני מנטל. החשוב ביותר הוא מסקנתו שהשיפוט תקין: כיצד בדק זאת וכיצד הגיע למסקנה. האם בדק את המרכיבים הקשורים לידיעת טיבה של צוואה? האם בדק אם יודעת את היקף רכושה, את היורשים הטבעיים שלה, האם בדק את הנימוקים שהמנוחה משנה את צוואתה והאם היא מבינה ולוקחת בחשבון את משמעות החלטתה בקשר לשינוי זה. כמו כן בחוות דעת זאת יכול היה הבודק להתרשם מהיזמה ומהרצון החופשי של המצווה ולכך אין ביטוי במכתב אלא התייחסות כוללת ש"על פי מצבה הנפשי והקוגניטיבי כשירה לחתום על צוואה". הפסיכיאטר כתב שאין מחשבות שווא. חשוב היה לציין במקרה זה שלא היו מחשבות שווא ספציפיות כלפי הצדדים שהודרו מהצוואה.

למרות הסייגים הרי בדיקה וחוות דעת זו של ד"ר ד' תומכת בכשירותה של המנוחה לערוך צוואה והיא גם תואמת למרבית ההתרשמויות של הבודקים השונים שבאו במגע עם המנוחה, למעט ד"ר ש'.

יתרון נוסף לחות הדעת של ד"ר ד' שהיא מתייחסת באופן ספציפי לנושא הכשירות לחתום על צוואה בעוד שד"ר ש' מתייחס לכשירותה לנהל את ענייניה. כמו כן מבחינת הזמן, קרובה בדיקתו של ד"ר ד' למועד עריכת הצוואה.

ב-24.9.2017 חתמה הנ"ל על הצוואה הנ"ל. אני מתרשם שהחל מהשבוע השני של חודש אוקטובר 2017, בקירוב, חלה התדרדרות חריפה במצבה הגופני, נוסף על ההתדרדרות ההדרגתית שהחלה בחודש אוגוסט. התדרדרות זו לוותה בהתאם במגמת ירידה קוגניטיבית משמעותית שהתאפיינה בפלוקטואציות. ההתדרדרות הגופנית גם היא התאפיינה בפלוקטואציות אך בסופו של דבר הובילה אל פטירתה של הנ"ל, כחודשיים לאחר מכן, בתחילת דצמבר 2017.

בעניין סוגיית הכפייה והרצון החופשי, סוגיה שיש לתת עליה את הדעת נוכח הסכסוך המשפחתי הקשה שעולה מדו"ח הסוציאלי מיום 27.11.17, אין זה מתפקידי להעריך מכיוון שאין זה המנדט שלי בחוות הדעת הבודקת כשירות קוגניטיבית לצוות. במצבים אלה יש כמובן להעריך את תהליך קבלת ההחלטות של המצווה בהתייחסו לקונפליקט.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

אין תיעוד רפואי המצביע על כך שהקונפליקט פגע בתפקודה הקוגניטיבי במידה זו או אחרת
ואשר פגע בכשירותה לערוך צוואה.

מסקנות

לפי הערכתי המקצועית אין עדות שבמועד עריכת הצוואה לא הייתה המנוחה כשירה
מבחינה קוגניטיבית לערוך צוואה".

53. אציין כי לא בכדי מצאתי לנכון להביא ציטוט מלא מהאמור בחוות הדעת תחת הפרק
לסיכום, שכן בזה יש להציף את כל השאלות שמעוררת ההתנגדות לקיום צוואה שבפניי ובהם
המשקל שיש ליתן לחוות הדעת של ד"ר ש', אשר כאמור אינה עומדת בהתאמה ובהלימה
למרבית הדיווחים הרפואיים הקודמים והמאוחרים אודות מצבה הקוגניטיבי של המנוחה
עובר לעריכת הצוואה, העובדה כי זה לא זומן לעדות על ידי מי מהצדדים על מנת להיחקר על
חוות דעתו, חוות הדעת של ד"ר ד', על החסרים שבה ועל הקשיים שהציפה עדותו.

עם זאת וכפי שיובהר להלן בסופו של יום כל אלה בצרוף עדויות העדים שנשמעו, לרבות עדות
הנוטריון עורך הצוואה, עדות המתנגד והעדה מטעמו אשר עדותה כפי שיובהר להלן, הייתה
בלתי אמינה לחלוטין והעומדת בסתירה מוחלטת לעולה מתמלול השיחה שלה בזמן אמת עם
התובע מובילים למסקנה הברורה כי במועד עריכת הצוואה 24.9.2017 הייתה המנוחה כשירה
לערוך צוואה.

54. יודגש כי אין חולק כי עד ליום 19.6.2017, המועד בו ניתנה חוות הדעת של ד"ר ש' כל הדיווחים
הרפואיים אודות המנוחה מצביעים כי זו הייתה כשירה וצלולה לחלוטין ואף המתנגדים אינם
מעלים כל טענה אחרת.

כך למשל בסעיף 8 ו-9 להתנגדות נטען:

"8. המנוחה, ילידת שנת 1917, הייתה בעת פטירתה כבת 100 שנים. עד חצי שנה טרם
פטירתה, הייתה המנוחה צלולה, פתרה תשבצים באיטלקית, הייתה ערה למתרחש
סביבה ואף בעלת אופי דעתני. למרות שנזקקה לעזרה בחיי היום יום, תפקדה באופן
עצמאי יחסית.

9. ההחמרה במצבה של המנוחה התרחש באופן מהיר, בתחילת חודש יוני האחרון
(יוני 2017), כחצי שנה טרם פטירתה, בעקבות הצורך לעבור ניתוח השתלת קוצב
לב בגופה, דבר שהוביל להתדרדרות פתאומית".

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

עוד ראו לעניין זה בהתאמה סעיפים 15 ו-16 לתצהיר עדותו הראשית של המתנגד 1
וכן שאלת ב"כ התובע למומחה, עמ' 39 שורות 6-7 : **"אני אעזור לך ואגיד שאין**
מחלוקת שעד ל-17/6/17 היא הייתה צלולה סליחה 10/6/17".

55. לעניין זה אדגיש כי מהתיעוד הרפואי שקדם לחוות הדעת של ד"ר ש' עולה תמונה שונה
לחלוטין באשר למצבה הקוגניטיבי של המנוחה עובר לעריכת חוות הדעת על ידו.
מהתיעוד הרפואי ב--- באשפוז מיום 12.5.17 עד 14.5.17 עולה: **"צלולה ומתמצאת בזמן**
ובמקום", **"צלולה לחלוטין ומתמצאת בזמן ובמקום"** ובמכתב השחרור נכתב **"בת 91 יחסית**
צלולה ועדיין מתפקדת בהתאם לגילה ומצבה". בחומר הסיעודי מצויין: **"בהכרה מלאה,**
מתמצאת בזמן, במקום ובסובבים, מצב רגשי רגוע, משתפת פעולה, תקשורת מילולית".
כך למשל מהתיעוד הרפואי מבי"ח --- בעת קבלתה למחלקה הפנימית לקראת הפעולה
להשתלת קוצב במכון הלב מיום 6.6.2017 מצויין: **"בת 91 צלולה, חיה בגפה עם עזרה של**
מטפלת". בדוח הסיעודי נרשם **"בת 101, אוריינטציה מלאה"**. מהתיעוד הרפואי מיום
7.6.17 במכון הלב עולה **"בת 91 צלולה"**. ממסמכים אלה וכפי שמציין אף המומחה בחוות
דעתו המנוחה היא שחתמה בעצמה על טופס ההסכמה לביצוע הפעולה, המנוחה היא שקיבלה
את ההדרכה ותוצאות ההדרכה הובנו על ידה. משמרת הבוקר הסיעודית מציינת **"רושם**
לאוריינטציה מלאה..." ומשמרת הערב מציינת **"רושם שצלולה"**. עוד מצויין כי המנוחה
תושאלה לקראת הפעולה הפולשנית של השתלת הקוצב מסרה את שמה המלא ות.ז והפעולה
הצפויה אומתה על ידה. לאחרת השתלת קוצב הלב ביום 8.6.17 מצויין כי המנוחה תודרכה
והבינה הכל, **"עירנית מתקשרת ומשתפת פעולה"**. עוד מצויין כי המנוחה צלולה וכי השתלת
הקוצב הייתה ללא סיבוכים.

56. לאחר התיעוד הרפואי הרב המצביע באופן ברור על כשירות המנוחה הנ"ל מופיעה חוות הדעת
של ד"ר ש' אשר הוגשה ע"י המתנגד 1 מיום 19.6.17, ימים ספורים לאחר התיעוד הנ"ל וזאת
במסגרת בקשה למינוי אפוטרופוס לגוף ולרכוש המנוחה ואשר עומדת בניגוד גמור לתיעוד
הרפואי הנרחב הנ"ל.

57. המומחה בחוות הדעת עמ' 16 התייחס לסתירה זו במפורש תוך שהוא קובע כי הוא **"מתרשם**
שהמצאים היו זמניים וחל שיפור לכל הפחות חלקי בתקופה שלאחר מכן. תיעוד זה של
ד"ר ש' אינו בתאימות למרבית הדיווחים המופיעים בתיעוד הרפואי הקודם. תאורו את
מצבה הקוגניטיבי הוא כה קיצוני (בלבול למשל) שרק מעיד על כך שמדובר במצב זמני".

58. ראו לעניין זה אף עדות המומחה בדיון מיום 20.2.2020 עמ' 41 ש' 12-17 :

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 **למרות זאת, בחוות דעתך מצאת לתת יתרון לחווה"ד של דר' ד' וכתבת שהיא** "ש.

2 **מתייחסת ספציפית לנושא הכשירות לחתום על צוואה?**

3 ת. גם אבל גם בגלל הכרונולוגיה. חוו"ד של דר' ד' נערכה שמונה ימים לפני עריכת
4 הצוואה, קרוב למועד. בלבול אצל אדם קשיש יכול להיות תוצאה של ארוע זמני ובין
5 חוו"ד של דר' ש' מיום 19/06/17 לבין חוו"ד של דר' ד' יש לנו 3 חודשים, 3 חודשים
6 הם זמן ארוך אצל אישה בת 100 בגלל השבירות והנזילות של המצב הגופני והמצב
7 הקוגניטיבי".

8
9 59. לעניין זה יש להדגיש כי אין חולק וכעולה מתמלול השיחה שהוגשה בין התובע והגב' פ.ש כי
10 לאחר שהמנוחה השתחררה בית החולים --- לאחר השתלת הקוצב היא נלקחה ע"י
11 המתנגדים, ללא ידיעת התובע לביתו של ר.א. למספר ימים ולאחר מכן הועברה לבית אמו של
12 א.א. אלמנת הבן ו.א. ז"ל למספר ימים נוספים עד ששבה לדירתה בחודש יולי 2017 (ראו
13 לעניין סעיף 25 לתצהיר עדותו הראשית של המתנגד 1). התובע העיד כי לאחר שהמנוחה חזרה
14 לביתה וזכתה לטיפול רפואי ותזונה מתאימה היא התאוששה ושבה לעצמה, ראו עדותו בעמ'
15 51 ש' 32-34: "אמא שלי אחרי שהגיעה מ- ר.א. דאגתי לה לכדורים נכונים ומזון מיוחד,
16 הזמנתי אחות שתערוך בדיקות דם ופיזיותרפיסט שיעשה פעמיים בשבוע טיפול וכל מה
17 שצריך. בקיצור, אחרי כמה ימים התחילה לחזור לעצמה".

18
19 60. עוד לעניין התאוששות במצבה של המנוחה לאחר חזרתה לביתה בחודש יולי 2017 ראה עדות
20 הגב' נ.ג. עמ' 35 שורות 14- הסוף עד עמ' 36 שורות 1-3:

21 **"העדה:**

22 מכבודה של המנוחה אני רוצה להגיד מספר מילים, אחרי שהמנוחה חזרה מהבית של בן שלה,
23 איך לומר, היא עברה שואה שנייה שם, חזרה כמו שלד ו- א.א. הזמין הביתה רופאת משפחה
24 ונבהלה לראות את הגברת ושאלה איפה היית ומיד הרופאה הזמינה לבורנטית לעשות
25 בדיקות דם ולקחה תרופות לא נכונות. התחילה לתת לה אינשור והכל. ואז הגברת התחילה
26 לעמוד וחזרה לעצמה, ראתה שיש בסלון כורסה אחרת וטלויזיה אחרת ושאלה מאיפה זה,
27 ואמרו לה שהנכד א.א. הביא לה, והיא ביקשה שיעיפו את כל הדברים האלה מהבית שלה.
28 היא לא רצתה את הדברים האלה בבית שלה.

29 **ב"כ התובעים:**

30 אני מבקש להמשיך לחקור בעקבות כל הדברים שנאמרו.

31 **המשך החקירה:**

32 ש. את עכשיו העדת או שהבנתי אותך לא נכון, שכאשר המנוחה היתה אצל הבן שלה,
33 לא אצל א.א., אצל ר.א.?

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1. ת. אוקיי.
2. ש. בחודש יוני 2017 אצל הבן שלה היא עברה שם הזנחה, לא אכלה ולא שתתה.?
3. ת. ככה במצב הזה היא חזרה כמו שלד. היא עצמה סיפרה באיזה תנאים היתה חיה, שהיתה שוכבת על מזרון על הרצפה בחודש יוני, בלי מזגן ובלי וינטלטור וכלב מסריח
4. מסתובב לידה וזה היה נורא, זה היא סיפרה כשהיא חזרה לעצמה.
5. ש. האם זה נכון שהחל מאמצע חודש יולי א.א טיפל בה באופן בלעדי?
6. ת. מה שידוע לי בוודאות שאמא שלו חזרה, שהחזירו אותה למיטה שלה, לסביבה הטבעית שלה, א.א התחיל לטפל בה, דבר ראשון הזמין רופאה הביתה, הרופאה אמרה שהגברת מורעבת, לא נראה לי ששקלה אותה, גם ככה היתה רזה, עשתה לה בדיקות והכינה לה תרופות ואינשור שזה תוספי מזון ואמרה לו בדיוק מה ללכת לסופר מה לקנות ומה לבשל ושתתחיל לאכול כמו בן אדם ואז התחילה להתאושש ולספר מה שעבר עליה".
- 13.
14. 61. פרופ' פניג הבהיר היטב בחוות דעתו ובעדותו מדוע יש להעדיף את חוות הדעת של ד"ר ד' על מגבלותיה וקשייה על פני חוות הדעת של ד"ר ש', ראו לעניין זה האמור בעדותו עמ' 38 ש' 18 – הסוף:
15. ש. ואני שואל אותך, נשאלת גם מה המשקל שנתת בחווה"ד לעובדה שלא קיים תיעוד רפואי מיום עריכת הצוואה ממש ותשובתך היתה, אני מודה, לי לא ברורה, השבת שאתה מסיק שלא התקיים שינוי דרסטי מפני שהמנוחה לא הופנתה לאשפוז באותם ימים?
16. ת. היא גם לא פנתה לרופא המשפחה. מה שאנחנו רואים אצל המנוחה שהיא לא נמנעת מלראות רופאים, זו לא אישה שהיא מוזנחת. יש לנו פה תיק מלא במסמכים, יש לי בבית שני קלסרים כאלה והבאתי חלק מהמסמכים שמעידים שהמנוחה לא נמנעה מלהגיע לרופאים, לא נמנעה מלהזעיק רופאים. בהבהרה לשאלה שלך, מיום 07/06/17 יש שני מסמכים – אחד באמת ממחלקה פנימית ואחד ממכון הלב, באותו יום. במכון הלב כותבים צלולה, עד לאחרונה פעילה וחותרמת באותה הזדמנות גם על טופס הסכמה לביצוע השתלת קוצב. ככה שאני אומר שוב, חו"ד ולקחה של נתונים היא באיזשהו מארג שבו אני צריך לבדוק אם יש התאמה בין הנתונים השונים ואני רוצה פשוט להתייחס גם לשאלות ההבהרה, שבהחלט היו שאלות חשובות, אבל חלק משאלות ההבהרה נתתי להן תשובה בחווה"ד. יש פה שני מומחים שבדקו אותה בזמן אמת ויש דיווחים. מרבית הדיווחים על המנוחה בתקופה שקדמה לעריכת הצוואה הם דיווחים חיוביים – צלולה, מתקשרת, מתמצאת בזמן ובמקום ובסיטואציה ומכון הלב מחתים אותה על פעולה שיש בה סיכון, זאת אומרת זו השתלה של קוצב,

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 אז מבחינתי מה שתואם מבחינת שני המומחים את התיעוד הרפואי שנעשה בזמן
2 אמת היא של דר' ד', על כל המגבלות שלה, שצינתי אותה בחווה"ד.
3
4 פרופ' פניג אף הבהיר בעדותו כי אותו תיעוד התומך בכשירות המנוחה בסמוך לעריכת
5 הצוואה אינו נשען אך, על חוות הדעת של ד"ר ד' (עמ' 39 ש' 1-3).
6
7 לעניין זה אוסיף כי הנתבעים אשר בסיכומיהם תוקפים את חוות דעתו של ד"ר ד' ועדותו בשל
8 העובדה כי זו אינה כוללת פרוט בדבר הבדיקה שנערכה למנוחה, שלביה וכיצד הגיע למסקנה
9 "שעל פי מצבה הנפשי והקוגניטיבי כשירה לחתום על צוואה", מתעלמים מהעובדה שאף
10 תעודת הרופא/חוות הדעת של ד"ר ש' חסרה אף היא את אותו תהליך ומהלך הבדיקה.
11
12 לעניין מצטרפת העובדה כי המתנגדים בחרו שלא להעיד את ד"ר ש' על תעודת הרופא שנתן
13 ביום 19.6.17. הימנעות זו פועלת לחובתם של המתנגדים והימנעות זו מקבלת משנה חשיבות
14 לאור האמור בחוות הדעת של פרופ' פניג והמשקל שבחר לתת לתעודת הרופא של ד"ר ש'
15 בחוות דעתו ביחס לשאר התיעוד הרפואי בעניינה של המנוחה ואשר חרף האמור בה בחרו
16 שלא לזמנו לעדות.
17
18 לעניין זה אדגיש כי את ה"חסר" בחוות הדעת של ד"ר ד' על קשייה לרבות הקשיים עליהם
19 הצביע ד"ר פניג ניתן להשלים באמצעות עדותו של ד"ר ד' ושאר העדויות והראיות שהובאו
20 על ידי התובע. לעניין זה אפנה לתצהיר עדותה הראשית של העדה נג' ס' 15-18 בהם הצהירה
21 כי נכחה במעמד הבדיקה וכי המנוחה ניהלה שיחה ערנית עם הפסיכיאטר, חייה, נישואיה
22 על אופרות ומלחינים.
23 כן ראו עדותה בעמ' 31 ש' 11 עד הסוף ובהמשך עמ' 32 ש' 1-8 :
24 **ש. העיד פה רופא שהעיד שהיית נוכחת בבית של המנוחה?**
25 ת. כן.
26 ש. **למה?**
27 ת. באותו יום באתי עם א.א. הבן שלה לבית של אמא שלו והבאתי בלנדר שהיה לו בבית
28 בתקופה הזאת היתה לגבי ל.א. מטפלת והבאתי בלנדר שלי ללמד איך משתמשים כי
29 היא לא ידעה ובאותה תקופה היא אכלה אוכל טחון אז רציתי ללמד אותה איך
30 עושים אז לימדתי את המטפלת ואחרי איזה שעה או שעה ומשהו נכנס בן אדם
31 הביתה וזה היה פסיכיאטר, דר' פסיכיאטר, הוא נכנס לחדר של ל.א. ועמדתי
32 והסתכלתי מה קורה שם וראיתי את גב' ל.א. יושבת ואומרת לו, קודם נתנה לו יד
33 ואמרה לו נעים מאוד, שמי ל.א., נעים לי מאוד להכיר אותך, מאוד שמחה לראות

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 אותך. ואז התפתח שיחה שהיה מדהים. היא התחילה לספר לו על אופרות באיטליה
- 2 ועל המלחין ורדי, על החיים שלה באיטליה, על תצוגות אופנה, זה היה משהו מדהים.
- 3 אותה מטפלת הודית שהיתה אצלה עשתה כל הזמן עם הכתפיים שהיא ככה מדברת
- 4 בגיל שלה. היא נתנה לו יד וכבוד שביקרת אותי בבית. פשוט מדהים, מדהים לראות
- 5 את המפגש ביניהם.
- 6 **ש. באיזו שיחה היא דיברה איתו?**
- 7 **ת. עברית.**
- 8 **ש. המטפלת ידעה עברית?**
- 9 **ת. קצת עברית ואנגלית.**
- 10 **ש. כמה זמן התנהלה השיחה בין הפסיכיאטר למנוחה?**
- 11 **ת. משהו כמו חצי שעה, לא זוכרת להגיד בדיוק, אבל בערך חצי שעה.**
- 12 **ש. ומה הוא שאל אותה?**
- 13 **ת. איך היא מרגישה ומה היא אוכלת אז היא התחילה לספר על המאכלים האהובים**
- 14 **שלה, שהיא אוהבת מאכלים איטלקיים כמו פיצה, כמו לשתות קפה מכונת אספרסו,**
- 15 **היא אפילו שאלה אם הוא רוצה לשתות קפה אספרסו, אז היא אומרת למטפלת אל**
- 16 **תשכחי להגיש לו את הקפה בצלוחית וגם בכוס, כי בכל זאת הוא בן אדם שנכנס**
- 17 **אלינו הביתה, לא בכוס פשוטה.**
- 18 **ש. את ראית אותו היום בבוקר?**
- 19 **ת. כן, ישב לידי.**
- 20 **ש. בחוץ?**
- 21 **ת. כן.**
- 22 **ש. כשהוא יצא אני מבין שהיא אמרה תודה רבה שבאת לבקר אותי?**
- 23 **ת. כן, לא, היא אמרה אני שמחה מאוד שבאת לבקר אותי. היא לא ידעה למה הוא בא."**
- 24
- 25 65. אציין כי עדותו של ד"ר ד' אכן הייתה "בעייתית", ד"ר ד' העיד כי אינו זוכר את המקרה או
- 26 את המנוחה (עמ' 11 ש' 9-11, עמ' 12 ש' 12, 15 ובשורה 31 "לא זוכר שום דבר, אני רק זוכר
- 27 מתי היא נולדה, אני עושה את החשבון, היא היתה בת 101").
- 28 לאמור מצטרפת העובדה כי "הקלילות" בה העיד ד"ר ד' עוררה אף התרשמותו של בית
- 29 המשפט כי המומחה אינו מודעת לחשיבות עדותו ולמעמד, עד כי בית המשפט נאלץ להעיר
- 30 לד"ר ד': "ביהמ"ש: התחושה כי אדוני קצת לא מכבד את המעמד או לא מודע לו. ביהמ"ש
- 31 יצטרך להחליט על סמך עדותך ואדוני שולף תשובות לא ראיות", (עמ' 13 ש' 16-17).
- 32

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

66. עם זאת ד"ר ד' העיד על הדרך בה הוא נוהג לערוך את הבדיקה והשאלות שהוא שואל את הנבדק עמ' 13 ש' 24 – הסוף ובהמשך עמ' 14 ש' 5-1:
- ש. איזה מידע או שאלות אתה שואל את הנבדק כשאתה צריך להבין חו"ד ביחס לכשירות של הנבדק לערוך צוואה?**
- ת. אני יוצר קשר איתו, אני צריך לבדוק מצב נפשי שלו ומצב קוגניטיבי שלו. אני שואל אותו אם הוא יודע מי אני, בשביל מי אני באתי, אני שואל אותו פרטים של ת"ז שלו - שם משפחה, שם פרטי, ת"ז, כתובת. אני שואל אותו איפה אנחנו נמצאים, כתובת איפה אנחנו נמצאים, בשביל מה אנחנו התכנסנו. אני שואל אותו על בני המשפחה שלו, על הזמן, אם הוא מתמצא בזמן, אם הוא מתמצא במקום, אם הוא מתמצא באישיות שלו, אם הוא מתמצא בכל מה שנעשה סביבו, אם הוא מתמצא בארועי החיים שלו – מתי נולד, איפה נולד, מה עשה במשך החיים, מתי התחתן, מתי נולדו ילדים, מתי התגרש, מתי התחתן פעם שנייה. אני שואל אם היו לו בעיות נפשיות בעבר, אם פעם פנה לעזרה נפשית כלשהי, איך הוא הרגיש מבחינה נפשית במהלך החיים שלו, אם אין לו תלונות נפשיות כרגע, אני מעריך את ההתנהגות שלו, את יצירת הקשר איתו בבדיקה, את האפקט שלו – אם הוא נראה מוטרד. אני מעריך את הליך החשיבה שלו – אם הוא עונה לעניין, או לא לעניין, אם אפשר להבין מה שהוא מדבר או אי אפשר להבין מה שהוא מדבר. אני מעריך את החשיבה שלו מבחינה אם יש לו מחשבות שווא, מחשבות לא נכונות או שאין לו את המחשבות האלה. אני מעריך אם יש לו מחשבות לפגיעה עצמית או פגיעה של אנשים אחרים, מחשבות אובדניות".
67. לעניין זה אדגיש כי לא נסתרה מעיני העובדה כי בהמשך ישיר לעדותו כאמור לעיל באשר לבדיקה אותה הוא נוהג לערוך ולשאלת בית המשפט כיצד ניתן לוודא כי בעניינה של המנוחה נערכה אותה בדיקה ונשאלו השאלות הנ"ל השיב **"אתה לא יכול לדעת"** (ראו עדותו בעמ' 14 ש' 10-6):
- ש. ביהמ"ש: אחרי כל הפירוט הארוך, איך אני יכול לדעת שבמקרה הספציפי הזה, בהעדר תרשומת, עשית את הדברים האלה?**
- ת. אתה לא יכול לדעת, אתה יכול כמו להאמין באלוהים – או שאתה מאמין או לא. כמו שיש לך ביהמ"ש, אתה מזמין עדים, עושה שיקול דעת שלך. אני רואה שאתה חכם מאוד, יש לך ניסיון גדול ואני סומך עליך. כמו ברפואה – אין 100%"
68. חרף כל האמור לעיל, באשר לחוות הדעת של ד"ר ד' ועדותו לא מצאתי כי יש להתעלם מחוות דעתו ואבהיר.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ראשית, דווקא עדותו "הקלילה" והלא מתאמצת, תשובותיו הכנות באשר לעובדה כי אינו זוכר את פרטי המקרה או המנוחה והימנעותו מלספק בכל "מחיר" תשובות שיהא בהן להגן על חוות דעתו תרמו להתרשמות ממהימנותו. לאלה מתווספת העובדה כי זה שב והעיד כי הוא רואה מספר רב של נבדקים מידי יום ביומו, עמ' 12 ש' 15-17: "אני לא יכול לזכור את זה. אני רוצה לציין שאני רואה עשרות אנשים כל יום. מאז היום שראיתי אותה, פשוט עשיתי באופן גס שמאז הארוע הזה בדקתי 5,000 אנשים, זה לא משהו יוצא דופן בשבילי. כל יום אני רואה עשרות אנשים, אני עובד מהבוקר עד הלילה".

כן ראו עדותו בעמ' 13 ש' 8 – 15:

ש". למרות שמדובר מבחינתך בדבר כל כך חריג אתה לא זוכר, אבל נתת חוו"ד על אישה בת 100 שהיא כשירה לערוך צוואה?

ת. מבחינתי זה לא דבר חריג בכלל, זה שגרתי, ויותר כשאני רואה אנשים משעה 08:00 עד חצות ורואה מאות אנשים.

ש. איפה אתה רואה את כל האנשים הללו?

ת. אני עובד בכמה מסגרות, במרפאה של משרד הבריאות אחה"צ, אני עובד בקליניקה של קופ"ח --- אחה"צ והיום שלי מאוד עמוס. הייתי עכשיו זוכר אם הייתי שופט במשפט ראש הממשלה, שאר הדברים לא בטוח".

שנית, והוא העיקר חוות הדעת של ד"ר ד' נבחנה על ידי מומחה בית המשפט, לו הידע והמומחיות המקצועית, תוך שזה בחן ושקלל אותה ביחס לתעודת הרופא של ד"ר ש' ושלל התייעוד הרפואי בעניינה של המנוחה לו נדרש המומחה בחוות דעתו, חומר רפואי גולמי מהתקופה שעובר לחוות הדעת של ד"ר ש' וד"ר ד' ולאחריה.

שלישית, חוות דעתו של דר ד' עולה ומשתלבת יפה עם שאר התייעוד הרפואי בעניינה של המנוחה, בפרט אותו תיעוד גולמי מהגורמים הרפואיים שטיפלו במנוחה ואשר נערכו במסגרת הטיפול הרפואי השוטף בה ולא לצורך חוות דעת מוזמנת מטעם מי מהצדדים. לעניין זה יש לזכור כי חוות הדעת של ד"ר ש' וד"ר ד' הינן חוות מטעם ולטובת עניין ספציפי: חוות הדעת של ד"ר ש' לצורך תמיכה בבקשה למינוי אפוטרופוס למנוחה שהגיש המתנגד 1 וחוות הדעת של ד"ר ד' לצורך עריכת צוואה.

לעניין זה אדגיש כי חרף העובדה כי התעודה הרפואית של ד"ר ש' הינה מיום 19.6.17 ונערכה לצורך תמיכה בבקשה למינוי אפוטרופוס למנוחה, הבקשה למינוי אפוטרופוס הוגשה לבית המשפט רק ביום 6.9.17 בחלוף כ-3 חודשים ממועד עריכתה, מה שיחד עם שאר ההליכים

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

שהוגשה בעניינה של המנוחה תרמו להתרשמות בית המשפט כבר בתיק האפוטרופסות כי
הבקשה מוגשת במסגרת המאבק בין הצדדים על רכוש המנוחה עוד בחייה. ככל שמצבה של
המנוחה היה כה חמור מצופה היה כי הבקשה למינוי אפוטרופוס תוגש מיד או בסמוך לאחר
עריכת חוות הדעת של ד"ר ש' ובפרט כשנערכה לשם כך.
חוות הדעת של ד"ר ד' אינה עומדת בחלל ריק ואינה ניצבת לבדה ויש לבחנה על רקע שאר
התיעוד הרפואי הגולמי בעניינה של המנוחה מהמועדים הרלוונטיים. למותר לציין כי ככל
שחוות הדעת של ד"ר ד' הייתה עומדת לבדה, המשקל שהיה ניתן לה היה נמוך אם בכלל.

רביעית, חוות הדעת של ד"ר ד' עולה ומשתלבת היטב עם העדויות הנוספות שהובאו לרבות
עדויות של הנוטריון ועורך הצוואה כאמור לעיל, עדות התובע ועדות הגב' נ.ג. זאת בעוד וכפי
שעוד אבהיר מצאתי את עדותה של הגב' פ.ש שהעידה מטעמים של הנתבעים כלא מהימנה
כלל ותוך שהנתבעים מסתפקים מטעמים בעדותו של המתנגד 1 תוך הימנעות מלהעיד את
המתנגד/הנתבע הפורמלי ר.א, הימנעות הפועלות לחובתם בפרט נוכח הטענות הקשות שעלו
מהעדויות באשר להתנהלותו כמו גם נמנעו מלזמן לעדות את ד"ר ש'.

עדות העדה מטעם הנתבעים - הגב' פ.ש

69. כאמור לעיל מטעם המתנגדים הוגש תצהיר עדות ראשית מטעם המתנגד 1 א.א, אשר נחקר
עליו ותצהיר מטעם העדה פ.ש. יודגש כי תצהיר עדותה הראשית של הגב' פ.ש מיום 2.2.2018
הינו למעשה התצהיר שצורף להתנגדות שהגישו המתנגדים לרשם לענייני ירושה.

70. כעולה מתצהיר עדותה הראשית הגב' פ.ש שימשה מטפלת של המנוחה מטעם "----" בהיקף
משרה של 22 שעות שבועיות, עבודתה הופסקה בשנת 2016 אולם לטענתה היא המשיכה לבקר
את המנוחה בקביעות.

בסעיפים 11, 14 ו-21 לתצהיר עדותה הראשית אשר הם הרלוונטיים לשאלת כשירותה של
המנוחה הצהירה העדה כדלקמן:

"11. במהלך שנת 2017 חלה החמרה במצב הבריאותי של ל.א והיא נאלצה לעבור ניתוח,
אשר בעקבותיו שהתה בקיץ 2017, בביתו של בנה ר.א למשך חודש ימים. כששבה
לגור בדירתה, היה זה רק לאחר שהצמידו לה מטפלת סיעודית מסביב לשעון.
14. בשלב זה, כשבאתי לבקרה בחודש יולי האחרון, לראשונה ראיתי אשה אחרת לגמרי
ממה שהכרתי. היא הייתה במצב ירוד ממש ורוב הזמן הייתה אפאטית במיטתה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

14.1. בעוד שבעבר הייתה מלאת חיוניות, נהגה לפתור תשבצים באיטלקית,

לצפות בערוץ האיטלקי בטלוויזיה ולהביע התעניינות רבה במתרחש

סביבה, נתקלתי לראשונה באשה מבולבלת, כבויה ומנותקת מהסביבה.

14.2 בתחילה לא זיהתה אותי כלל, והיא ברור כי אינה צלולה. היא נהגה לחזור

באובססיביות על אותן מילים שוב ושוב, רבצה בחדר השינה במיטה,

וכמעט לא זזה ממנה.

18. כשהגעתי לבקר את ל.א לאחר מכן במהלך חודש אוגוסט 2017, נודע לי ש- א.א.

החליף את המטפלת שלה במטפלת חדשה, ומצאתי את ל.א במצב מוזנח ביותר,

לאחר שבמשך שבוע לא נטלה תרופות, ולא אכלה, הייתה חסרת שקט והמשיכה

להעיר את המטפלת כל הלילה.

21. אין לי ספק שבחודשי חייה האחרונים, החל מסמוך לאחר ששבה מהחלמה שלאחר

הניתוח שעברה בקיץ 2017, ל.א הייתה שבר כלי, אפאטית, לא מתקשרת עם

סביבתה באופן צלול, רוב הזמן מצויה בערפול וחוסר התמצאות, ולמרבה הצער אף

בהזנחה".

71. תצהיר עדותה הראשית והאמור בו קרס לחלוטין בחקירתה הנגדית, ומצאתי כי עדותה

הייתה בלתי מהימנה לחלוטין. יודגש כי כבר בקדם המשפט שהתקיים ביום טען ב"כ התובע

עמ' 1 שורות 12-18 :

"אנחנו מבקשים לקיים את הצוואה. אנחנו טוענים שהצוואה נעשתה כדין, אנחנו נביא

תצהיר. אני שוחחתי עם הנוטריון, נביא את התצהיר שלו, כמובן נביא אותו לחקירה נגדית.

אנחנו טוענים שהמנוחה היתה כשירה, לא רק שהיתה כשירה אלא סבלה מאוד ממר ר.א

ומהמתנגד ופשוט ניסו להשתלט על הדירה, הנכד ניסה לגור בדירה של המנוחה והיא

החליטה להוריש לבן שטיפל בה ודאג לה והתייחס אליה יפה. יש לנו גם הקלטה. הגישו

תצהיר של המטפלת אבל יש לנו הקלטה הפוכה. אבקש גם שביהמ"ש יזמין לעדות את ר.א,

שהוא המשיב 2 שיושב פה, הוא לא משיב אלא מתנגד, אבל בגלל מצבו הכלכלי הוא נרשם

כמשיב ואין יותר טוב מלחקור" (ההדגשה אינה במקור י.א).

72. ביום 13.11.2018 הגיש התובע לתיק ת"ע 62533-07-18 את תמלול השיחה בין הגב' פ.ש

לתובע. למותר לציין כי קריאה של התמלול הכולל 10 עמ' מגלה כי האמור בו עומד בסתירה

מוחלטת לאמור בתצהיר עדותה הראשית של הגב' פ.ש עד כי לא ברור כלל כיצד זה נתנה

תצהיר מטעמם של המתנגדים ובתמיכה לטענותיהם.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

בשיחה עולה בברור כי המתנגדים "חטפו" כך ממש את המנוחה מבית החולים בלא ידיעת התובע. בהקלטה מאשרת העדה מספר פעמים כי ר.א. משך מידי חודש סכומים של אלפי שקלים מחשבון המנוחה והשתמש בהם לצרכיו, ללא ידיעת המנוחה או הסכמתה תוך שהגב' פ.ש. מצהירה כי היא יודעת על המשיכות, נחשפה להם ומוכנה להעיד על כך. בחקירתה בעניין זה היו תשובותיה מתחמקות עד כי בית המשפט כעולה מהפרוטוקול עמ' 19 ש' 30-31 :
"ביהמ"ש מעיר לעדה, נוכח העדות עד כה, כי יכול שביהמ"ש יתרשם מתשובות היתר על מגמתיות בעדותה".

73. בכל הנוגע לגרסתה של העדה באשר לביקוריה את המנוחה והתרשמותה בהם ממצבה הפיזי והקוגניטיבי הירוד כפי האמור בתצהירה, הרי שגרסה זו קרסה לחלוטין בחקירתה הנגדית. בתחילה העידה העדה כי בתקופה שהמנוחה שהתה בביתו של ר.א. לא שוחחה עם המנוחה עצמה באופן ישיר, למותר לציין כי תשובה זו נתנה על ידי העדה רק לאחר שבית המשפט נאלץ להתערב בחקירה נוכח התחמקותה ממתן תשובה, ראו עמ' 21 ש' 23-29 :

ש. האם היית בקשר עם המנוחה בזמן שהייתה בשהות אצל ר.א. בבית?

ת. אני ו-א.א.

ש. עוד פעם א.א.?

ש. ביהמ"ש : האם היית בקשר עם המנוחה בזמן שהייתה בשהות אצל ר.א. בבית?

ת. כן, התקשרתי ל--- לשאול לשלום אמא שלו.

ש. עם המנוחה עצמה דיברת?

ת. עם המנוחה עצמה לא".

74. בהמשך חקירתה ומשנשאלה לגבי הנטען בתצהירה באשר לביקור בבית המנוחה בחודש אוגוסט 2017, הייתה עדותה בניסוח עדין וזהיר מתחמקת ומביכה ולא בכדי ועל מנת לעמוד על מופרכות עדותה אביא ציטוט מלא שלה עמ' 23 ש' 11- הסוף ובהמשך עמ' 24 ש' 1-13 :

ש. בביקור שלך באוג' ראית איזושהי הטבה במצבה של המנוחה?

ת. לא.

ש. היא כבר התחילה לקבל את הטיפול הרפואי שהייתה זקוקה לו?

ת. לא היתה בכלל.

ש. לא היתה בכלל מה?

ת. היתה מבולבלת, לא קמה לעשות את הצרכים שלה.

ש. היתה לה מטפלת?

ת. אז מה? באוג' הייתי אצלה. אם כבר אתה מדבר,

ש. איך את יודעת שהביקור האחרון היה באוג' ולא בספט'?

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1. ת. איך אני יודעת ש?
2. ש. הביקור שלך האחרון?
3. ת. אהה אם עכשיו אתה שואל אותי אז אני לא זוכרת.
4. ש. איזה יום באוג' – תחילת, סוף אוג'?
5. ת. [שותקת]
6. ש. העדה לא זוכרת. יכול להיות תחילת ספט'?
7. ת. אין לי מושג, לא זוכרת להגיד לך.
8. ש. יכול להיות שזה היה סוף ספט', הפגישה שלך עם המנוחה?
9. ת. [שותקת] לא זוכרת להגיד לך. אני צריכה להסתכל ואגיד לך מה.
10. ש. ביהמ"ש: צריכה להסתכל על מה?
11. ת. לא זוכרת, יכול להיות שיולי או אוג'.
12. ש. יכול להיות ספט'?
13. ת. ספט' אז לא.
14. ש. למה לא?
15. ת. כי ספט' לא.
16. ש. למה לא?
17. ת. כי זה לא יכול להיות ספט'.
18. ש. את אומרת יולי או אוג'?
19. ת. חשבתי על זה, זה לא יכול להיות.
20. ש. רק כדי לסבר את האוזן, באוג' 2017 מי היחידי שמטפל בה?
21. ת. [שותקת]
22. ש. את יכולה לענות לביהמ"ש גם אם זה קשה, שלוקח אותה לקניות, שקונה לה
23. תרופות, תגידי בבקשה לביהמ"ש?
24. ת. [שותקת]
25. ש. את יכולה להגיד?
26. ת. באוג'?
27. ש. באוג' 2017?
28. ת. [שותקת] א.א".
- 29.
30. 75. לאור כל האמור אך ברור מדוע לא ניתן ליתן כל אמון או משקל כלשהו לתצהירה ולעדוטה
31. של הגב' פ.ש ככל שהיא נוגעת לשאלת כשירותה של המנוחה לערוך צוואה ביום 24.9.2017.
- 32.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

76. לאור כל האמור לעיל, מסקנת המומחה כאמור בחווה"ד ובעדותו אשר לא נסתרה והמתשלבת היטב עם המסמכים הרפואיים במועד הרלוונטי, לרבות חוות דעתו של ד"ר ד', עדות הנוטריון וקריסת גרסת העדה מטעם הנתבעים בעניין זה, הגב' פ.ש - **אני קובע כי המנוחה היתה כשירה לערוך את צוואתה, הן במועד בו פגשה את הנוטריון ומסרה לו בעל פה את רצונה 19.9.2017 והן במועד חתימתה על צוואתה 24.9.2017.**

דיון בטענת השפעה בלתי הוגנת, ס' 30 ו- 35 לחוק הירושה

77. כאמור לעיל לטענת המתנגדים בד בבד עם ההתדרדרות במצבה הרפואי של המנוחה, החל מחודש יוני 2017 בשל הצורך לעבור ניתוח השתלת קוצב לב, כולל מס' ימים לפני שהיא חותמת על הצוואה בהיותה חלשה ביותר, חל כרסום ניכר ביכולת הרצייה וההתנגדות של המנוחה בהתייחס לרצונו של התובע ולמסריו המסיתים והכוזבים כלפי המתנגדים. לטענת הנתבעים שני בניה האחרים של המנוחה שנותרו באותה עת בחיים (ר.א ו- א', שכן בנה ו.א ז"ל כבר לא היה בן החיים באותה התקופה) היו חולים באופן קשה. א' התמודד עם מחלת סרטן בלבלב ממנה נפטר באוגוסט 2017 ואילו ר.א התמודד עם סרטן הריאה, עבר כריתת חלק מאונה והתאשפז מעת לעת בבתי חולים.

עוד לטענתם התובע ניצל לרעה את הנבצרות של בניה האחרים של המנוחה אשר לא עמדו להם כוחותיהם לטפל באמם, והחל משתלט על אמו, על כספיה ועל חייה ובהמשך ניצל לרעה את מצבה הגופני- קוגניטיבי הקשה ונקט בפעולות יזומות אשר סופן בהחתמתה של המנוחה על הצוואה מושא הליך זה.

לטענת המתנגדים לאחר הניתוח להשתלת קוצב לב, כשהיה ברור כי המנוחה לא תוכל לחיות לבדה ללא מטפלת צמודה מסביב לשעון, שהתה המנוחה מספר שבועות אצל קרוביה. בתחילה טופלה בביתו של בנה ר.א, אשר אף דאג באותה עת להסדיר לאמו מטפלת צמודה ולקבל את האישורים הנדרשים להכרה במצבה כסיעודית ונזקקת, ולאחר מכן שהתה בבית אלמנתו של הבן ו.א ז"ל, אמם של המתנגדים 11-2. רק משהוסדר נושא המטפלת הצמודה שבה המנוחה לחיות בדירתה בחודש יולי 2017.

78. בסעיף 114 לסיכומיהם טוענים הנתבעים כי התובע הפעיל על המנוחה לחץ מילולי בעודו גורם לה להאמין לשקריו כאילו המתנגדים זוממים לגזול ממנה את רכושה וכספה (הגם שמצב זה היה נכון דווקא ביחס אליו) ובעקבות כך המנוחה הייתה אחוזת פחד כי ישתלטו על ביתה ויסלקוה ממנו. לעניין זה מפנים המתנגדים לדו"ח הסוציאלי מיום 27.11.17 ואשר על פי

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

האמור בו: "המצב המשפחתי מורכב יש מריבות בין אחד מילדיה לאחד מנכדיה שהגיעו לבית המשפט, בקבלתה למחלקה סיפרה לד"ר כ' שחיה בפחד מתמיד ממשפחתה שייקחו לה את הדירה ויזרקו אותה משם, עוד סיפרה שכשהמטפלת ישנה, נשארת היא ערה לשמור על הבית".

79. סעיף 30(א) לחוק הירושה קובע: "הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמית - בטלה".

המחוקק לא הגדיר את המושג "השפעה בלתי הוגנת" והמלאכה נותרה בידי בתי-המשפט. פסיקת בית-המשפט העליון קבעה מבחנים ומאפיינים מספר שתפקידם לעזור בהחלטה האם הייתה השפעה בלתי הוגנת בנסיבות המקרה הספציפי. קיימת הבחנה בין ההשפעה כשאלה עובדתית לבין אי ההגינות שבהשפעה כשאלה ערכית ונורמטיבית. על פי הפסיקה נדרשת השפעה שיש בה מרכיב של אי הגינות, מוסרית וערכית, שיש בו כדי להצדיק ביטול הצוואה (ע"א 5185/93 היועץ המשפטי לממשלה נ' רינה מרום, פ"ד מט(1) 318 (להלן: "הלכת מרום"). "ההבדל בין השפעה לגיטימית לבין השפעה בלתי הוגנת הוא לעתים מעורפל ואיננו ניתן לתחימה חד-משמעית. הוא נמצא בתחום קביעה ערכית נורמטיבית וקשור במהותה של הגינות" ראו, ע"א 4902/91 גודמן נ' ישיבת שם בית מדרש גבוה להוראה ודיינות על שם הרב שלמה מוסאיוף זצ"ל בירושלים, פ"ד מט(2) 441, בעמ' 448).

"הלכה זו מכוונת, כי מעבר להוכחת קיומה של השפעה ברמה העובדתית, על בית-המשפט להשתכנע, מנסיבותיה של אותה השפעה, בקיומו של אותו מרכיב בלתי-הוגן בה, וכי הצוואה היתה פועל יוצא של אותו מרכיב. לא קיומה של השפעה פוסל את הצוואה אלא קיומו של אותו יסוד בלתי-הוגן שנמצא בה. ודוק! חשש לקיומה של השפעה בלתי הוגנת, העלאת סברות וחשדות בעלמא, תוך הסתמכות, כאמור, על העובדה שנושלו יורשים לטובת זוכים אחרים, אין בהם כדי להביא לבטלותה של צוואה מטעם זה ראו: ע"א 53/88 מנלה נ' ברנדווין, פ"ד מו(1) 48, 51; ע"מ (ת"א) 1100/05 פלוני נ' פלונית, [פורסם בנבו] (06/04/2009).

80. בפסק הדין המנחה בסוגיה זו, הלכת מרום, סיכם השופט מצא את אבני-הבוחן/מבחני העזר שיש בהן כדי לסייע לבית-המשפט להכריע בדבר קיומה של השפעה בלתי-הוגנת אשר ייבחנו להלן.

תלות ועצמאות

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

81.

עפ"י מבחן זה נבחנת השאלה האם במועד הרלוונטי לעשיית הצוואה היה המצווה עצמאי מבחינה פיזית ומנטאלית. ככל שהמצווה היה עצמאי יותר באותה תקופה, מכל אחת משתי הבחינות האמורות, תתחזק הנטייה לשלול את קיומה של תלות המצווה בנהנה, וההיפך. יתכן שעצמאותו מבחינה מנטאלית תחפה על תלות פיזית. כמפורט לעיל ובפרק בו דנתי בשאלת כשירות המנוחה לערוך צוואה קבעתי כי המנוחה הייתה צלולה וכשירה לערוך צוואה במועד עריכתה 24.9.2017. המנוחה אמנם סבלה ממצב פיזי ירוד אך כאמור לעיל בהרחבה, מבחינה קוגניטיבית הייתה כשירה לערוך צוואה.

82.

עוד ראו לעניין זה עדותו של התובע ועדותה של הגב' נ.ג. על השיפור שחל במצבה של המנוחה והתאוששותה עם חזרתה לביתה, כמו גם התרשמות המומחה פרופ' פניג כי המדובר בממצאים זמניים וחל שיפור לכל הפחות חלקי בתקופה שלאחר מכן, הכל כאמור לעיל בפרק בפסק הדין בו דנתי בכשירות המנוחה.

83.

הנתבעים בסיכומיהם בעניין זה סעיפים 118 ו-119 זה מסתמכים על עדותה של הגב' פ.ש. אשר העידה כי כשביקרה את המנוחה בחודש יוני 2017, המנוחה לא זיהתה אותה וכי "היא צריך להאכיל אותה, מבן אדם עצמאי שהולך...הפכה לבן אדם שלא אוכל ולא שותה", "במצב ירוד מבחינה בריאותית", "ירדה עוד במשקל" (עמ' 20 ש' 32 וכן עמ' 21 ש' 1-11). כאמור לעיל לא מצאתי ליתן כל אמון בגרסתה ובעדותה של הגב' פ.ש. הנתבעים הנשענים על ביקורה בחודש יוני 2017 עמ' 20 ש' 29-30: "ש. את אומרת שהגעת בחודש יוני 2017 למנוחה? ת. כן, באתי לבקר אותה, היא הייתה נראית נורא" - מתעלמים לחלוטין מן העובדה כי אין חולק כי בחודש יוני 2017 לאחר שחרורה מבית החולים לאחר השתלת קוצב הלב שהתה המנוחה בביתו של ר.א. וכי בהמשך עדותה העידה כי רק שוחחה עם ר.א. על אמו ולא ביקרה אותה ולפיכך לא ברור כלל כיצד יכולה הייתה להתרשם ממצבה של המנוחה, ראו עדותה בעמ' 21 ש' 23-29:

"ש. האם היית בקשר עם המנוחה בזמן שהייתה בשהות אצל ר.א. בבית?

ת. אני ו-א.א.

ש. עוד פעם א.א.?

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ש. ביהמ"ש: האם היית בקשר עם המנוחה בזמן שהייתה בשהות אצל ר.א בבית?

ת. כן, התקשרתי ל--- לשאול לשלום אמא שלו.

ש. עם המנוחה עצמה דיברת?

ת. עם המנוחה עצמה לא".

תלות וסיוע

84. על פי מבחן זה, מקום בו מתברר, כי המצווה לא היה עצמאי, ועקב כך נזקק לסיוע הזולת, יש לבדוק האם הנהנה לבדו הוא זה אשר סייע למצווה להתגבר על קשייו ומגבלותיו.

אין חולק מהעובדות כי עם המנוחה התגוררה עובדת זרה אשר טיפלה בה באופן רציף עקב קשייה הפיזיים. עוד ברי, כי היה על מי מילדי המנוחה לסייע לה בעניינים שונים לאור מצבה הפיזי.

85. לטענת הנתבעים בתקופה הרלבנטית המנוחה הייתה תלויה בתובע, תלות יומיומית ממשית ואינטנסיבית, עד כדי אובדן יכולתה לבטא את רצונה באופן עצמאי.

86. לעניין זה אציין כי טענות הנתבעים בעניין זה נטענות במנותק מהעובדות והראיות שהובאו והוכחו בפני בית המשפט ואף תוך עיוות וסילוף שלהם.

כך למשל בסעיף 122 לסיכומיהם טוענים הנתבעים כי במטרה להגביר את מידת התלות של המנוחה בו, פעל התובע לבידודה של המנוחה ובכלל זה העסיק מטפלת שלא דוברת עברית ולעניין זה הם מפנים לעדותו של הנתבע 1 בעמ' 27 ש' 23-26. טענה זו טוב היה אם לא הייתה נטענת כלל.

לעניין זה יודגש כי הייתה זו העדה מטעמם של הנתבעים, הגב' פ.ש, אשר העידה כי המנוחה הועברה מביתו של הבן ר.א חזרה לביתה וכי המטפלת הוחלפה כיוון שהכסף שנועד לתשלום שלה נגמר וכי היה זה התובע אשר דאג למטפלת חלופית ולתשלום לה, ראו לעניין זה עדותה בעמ' 22 כולו, כן ראו לעניין זה עדות התובע בעמ' 49 ש' 23- הסוף ובהמשך עמ' 50 ש' 1-5.

87. באם לא די בכך הגדילו הנתבעים לעשות ובסעיפים 126-128 לסיכומיהם טענו כי התובע שלט בכספיה של המנוחה באחרית ימיה וכי העלים את כספיה. המדובר בטענה העולה כדי חוסר תום לב של ממש, עיוות וסילוף של העובדות. מהעדויות שנשמעו לרבות ובפרט עדותה של הגב' פ.ש כמו גם תמלול השיחה שלה עם התובע עלה באופן ברור כי מי שמשך במשך שנים עבור המנוחה את כספי קצבתה הוא הבן ר.א אשר "נטל" לעצמו מידי חודש אלפי שקלים

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

מתוך הקצבה של המנוחה ללא ידיעתה. עובדה זו אף התגלתה ע"י הגב' פ.ש עצמה עת
התלוותה למנוחה לבנק הדואר כאשר ר.א חלה ולא יכול היה להגיע למשוך את הקצבה יחד
עם המנוחה, ראו עדותה בעמ' 18 ש' 28 עד הסוף – עמ' 19 ש' 14-1 :

ש. את יודעת איך היתה מקבלת את הקצבאות שלה?

ת. בבנק הדואר.

**ש. זכור לך שאת באופן אישי גילית שהמנוחה זכאית לקבל כסף יותר ממה שקיבלה
בפועל?**

ת. --- חלה במחלת ריאות, לא יכל להגיע למשוך כסף. מאחר והמנוחה וזה א.א יודע,
היא לא סמכה עליו, אז היא הלכה יחד איתי לבנק הדואר. בבנק הדואר, אני לא
זוכרת, אני לא מדויקת בדיוק, אבל זה היה בסיבות 4,000 ₪ ואמרו לה שמשכו,
שמשחו לא נראה בחשבון. אני הגעתי לבנק הדואר יחד איתה כל מה שאני זוכרת
שהיא לא יכלה למשוך כסף כי כבר משכו כסף והיה צריך להיכנס כסף נוסף. אני לא
הבנתי את זה וגם היא לא הבינה, אז ביקשתי מהפקידה פירוט, כי אם זה ה- 28 אז
צריך להיכנס לה כסף ואז הסתבר שהיו משיכות מהחשבון. לאט לאט ביקשנו את
התדפיסים והכל יחד עם הפקידה וגילינו שהיתה משיכה של כספים משם.

ש. מה משיכה של כספים משם?

ת. זאת אומרת, לה נשאר 4,500 משהו כזה.

ש. לאן עברו שאר הכספים?

ת. --- ולאשתו.

ש. מבנק הדואר נמשכו כל חודש מדי חודש?

ת. לא יודעת להגיד את הסכום במדויק.

ש. ראית שנמשכו כספים חודש בחודשו?

ת. היה ייפוי כח.

ש. ולמנוחה הם נתנו רק 4,000 ₪?

ת. נכון".

בהמשך בש' 19 העידה כי אינה יודעת מהם הסכומים הכללים שנמשכו, "אולי 50-60,000 ₪",
ובעמ' 22 ש' 30 העידה "ר.א גנב את הכסף".

למותר לציין כי הגב' פ.ש נתנה תצהיר עדות ראשית בתמיכה לטענות המתנגדים והדברים
הקשים שעלו מחקירתה בעניין זה, נאמרו תוך שהיא מנסה ל"רכז" ולעדן את הדברים
בהבינה את המשמעות שיש לכך לגבי טענות המתנגדים וקריסת גרסתם בעניין זה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

88. המתנגד 1 בעדותו אישר כי שמע על "משיכת הכספים" על ידי ר.א. מ- פ.ש, עמ' 26 ש' 9-14:
- 1 "ש. האם ידעת שדוד שלך ר.א. גונב מדי חודש 6,000 ₪ מהחשבון של המנוחה?
- 2 ת. לא, שמעתי את זה מ- פ.ש כאשר היא יזמה פגישה ביני לבין א.א, רק ש- א.א לא
- 3 דיבר עם המנוחה הרבה זמן ושם א.א נתן את הנתונים שלו. אני לא ידעתי ולא ראיתי
- 4 עד היום, המסמכים נעלמו מהדירה".
- 5 ש. רצית לעשות משהו עם הגניבה של הכסף?
- 6 ת. בוודאי. אבל לא היה לי שום אמצעי להוכיח שנגנב כסף, בן אדם בא ואמר שנעלמו
- 7 כספים".
- 8
- 9 לעניין זה יודגש כי בהחלטתי מיום 14.1.2018 בת"ע 17-12-41967 דחיתי את בקשת
- 10 המתנגדים למינוי מנהל עזבון זמני תוך שבין יתר נימוקי ההחלטה קבעתי: "ברור השאלה
- 11 אם נמשכו כספים מחשבונות המנוחה יכולה להיעשות ללא כל צורך במינוי מנהל עזבון
- 12 ולשם כך די אם המבקשים יגישו בקשה למתן צו לקבלת תדפיסי בנק. משכך אין צורך
- 13 במינוי מנהל עזבון והעמסת הוצאות מיותרות על העזבון". המתנגדים לא הגישו כל בקשה
- 14 בעניין זה, לא הביאו לעדות מטעמם את ר.א. והאמור פועל לחובתם תוך שברור לאור העדויות
- 15 שנשמעו מדוע לא עשו כן.
- 16
- 17 89. למותר לציין כי עד חודש יולי 2017 לא הייתה לתובע גישה לחשבון המנוחה וגישה זו הייתה
- 18 נתונה לבן ר.א. הנתבעים עצמם בסיכומיהם טוענים כי רק החל מחודש יולי 2017 הפך התובע
- 19 להיות מיופה כוח בחשבונה של המנוח ולעניין זה יש לזכור כי המנוחה נפטרה ביום 7.12.2017,
- 20 כך שהתובע שימש תקופה קצרה בת 5-6 חודשים בלבד כמיופה כוח בחשבונה של המנוחה
- 21 וזאת רק לאחר ביטול ייפוי הכוח שהיה ל- ר.א. לאחר שהתגלו "המשיכות" שעשה לטובתו
- 22 מכספי המנוחה, ראו עדות התובע עמ' 50 שורות ש' 6-13:
- 23 "ש. ממתי התחלת אתה לטפל בקצבאות?
- 24 ת. מאז ש- פ.ש גילתה לי ש- ר.א. גוזר ממנה בהעברה כספית מסניף דואר אחד לשני
- 25 6,000 ₪ בחודש. ואז אני נכנסתי לתמונה וביקשתי מאמא שלי שתעשה לי ייפוי כח
- 26 כדי שהכסף יישמר ושאר אחד לא יעזי לגעת בו".
- 27
- 28 לפיכך וממילא אין בטענות הנתבעים בעניין זה כל הגיון ודין להידחות אף ללא העדויות
- 29 הברורות שנשמעו בעניין זה.
- 30
- 31 90. טענת הנתבעים כי מתמלול השיחה של התובע עם הגב' פ.ש עולה כי זה נהג לדבריו לשים בצד
- 32 סכומי כסף שמשך וכי העלים את כספיה של המנוחה וכי לא כפר בטענות אלה בהתנגדותו
- 33

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

וכי המתנגד 1 אשר נחקר בחקירה נגדית לא נשאל כלל על עובדות אלה דינה להידחות. ראשית
טענה זו עולה בסתירה ברורה לכל העדויות והראיות שנשמעו, כמפורט לעיל בהרחבה.
יתר על כן עיון בעמ' 8 לתמלול שורות 23-27 מעלה כי בשיחה עם הגב' פ.ש טען התובע
כדלקמן:

"כן, אבל תראי, אני, אני ביטלתי את החתימה שלו ואני עכשיו רשום בחשבון שלה,
בהסכמה שלה, אמרתי לה, תראי, אני לא נוגע בכסף, אני נותן לך כל חודש 9,000 שקל נטו,
קחי, אני אמשוך, את תמשכי, את תבואי איתי, את לא יכולה לבוא איתי, אני אביא לך.
ובאמת הוצאתי, שמתי בצד. אני לא נוגע בזה".

עוד ראו לעניין חקירת התובע בעניין זה עמ' 50 ש' 25- הסוף ובהמשך עמ' 51 ש' 1-30.

העולה מהתמלול ומדברי התובע בחקירה הינו פשוט וברור וזה הבהיר היטב הכוונה היא כי
לא "נגע" בכספים ושם אותם בצד לשימושה של המנוחה ולצרכיה וזאת כאמור בניגוד ל- ר.א
אשר עשה בכספי המנוחה כבשלו ולשימוש.

קשרי המצווה עם אחרים

91. עפ"י מבחן משנה זה בוחן בית המשפט את היקף קשרי המצווה עם אנשים אחרים. ככל
שיתברר, כי בתקופה הרלוונטית לעריכת הצוואה, היה המצווה מנותק לחלוטין מאנשים
אחרים, או שקשריו עם אחרים היו מועטים ונדירים, תתחזק ההנחה בדבר תלותו של המצווה
בנהנה.

92. בסיכומיהם טוענים הנתבעים כי התובע פיטר את המטפלת הצמודה, בתואנה שהעלויות היו
יקרות מידי ודאג להחליפה במטפלת שלא תקשרה עם המנוחה אלא במספר מילים עילגות
באנגלית, שפה שהמנוחה לא שלטה בה כלל וזאת כחלק מתכנונו הקר והמחושב להשתלטות
על המנוחה באופן מוחלט.

כאמור לעיל עפ"י העדויות שנשמעו לרבות עדות הגב' פ.ש מטעמם של הנתבעים, הסיבה
להחלפתה של המטפלת הייתה כי הכסף לתשלום עבור אותה מטפלת נגמר כאשר לעניין זה
יש לזכור כי המדובר במטפלת שהועסקה באמצעות חברת כוח אדם ולא עובדת זרה
שהתשלום לה הינו חודשי ולפיכך עלויות העסקתה היו גבוהות יותר. כמו כן ברור כי עובדת
זו שלא כמו עובדת זרה לא טפלה במנוחה 24 שעות ביממה, (ראו לעניין זה אף עדות התובע
בעמ' 72 ש' 10-25. לפיכך החלפת המטפלת נבעה מאילוצים כלכליים גרידא והצורך במתן
מענה לצרכיה של המנוחה ולא כחלק מתכנית סדורה להשתלט על המנוחה כטענת הנתבעים.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

93. עוד טוענים הנתבעים בסיכומיהם סעיפים, 137 – 169 כי התובע הביאה להסתה וניכור בין המנוחה לבני משפחתה.

לטענת הנתבעים התובע הביא לבידודה של המנוחה מבני משפחתה האחרים, על ידי הסתה כנגדם, תוך שתילת תכנים כוזבים בראשה של המנוחה לפיהם קרוביה מנסים להשתלט על דירתה ולסלקה ממנה ובכך נטע התובע במנוחה פחד קיומי של ממש.

כך למשל בסעיף 139 לסיכומים, טענו הנתבעים: **"בנוסף ברור כי היה זה התובע שהודיע לאמו שאין לה לאן לחזור, לאור הודאתו בחקירה הנגדית כי החליף את המנעול לאחר שהגיש בקשה בנושא לכב' בית המשפט (עמ' 73 ש' 3-1 לפרוט' מיום 30.7.20)".**

עיון בפרוטוקול הדיון מלמד כי היו אלה הנתבעים או מי מטעמם אשר החליפו את המנעול, ראו לעניין זה עדות התובע בעמ' 52 ש' 20-21: **"...פעם החליפו מנעול בדלת של הבית, עשו נזקים אלוהים ישמור".**

ובהמשך עמ' 72 ש' 28 – הסוף ובהמשך עמ' 73 ש' 1-3:

"ש. למה הגשת את הבקשה הזאת בעצם?

ת. [צוחק] הייתי צריך להוציא את אמא שלי מביה"ח והגעתי איתה הביתה וניסיתי לפתוח וראיתי שזה לא נפתח אז הבנתי שהם החליפו מנעול. קודם כל, ביקשתי מביהמ"ש שיאשר לי ואז הזעקתי מישהו שיפרוץ את הדלת.

ש. ביהמ"ש נותן החלטה שניתן להחליף מנעול לפי הסכמת אמך ולא היה צורך להגיש בקשה. האם החלפת את המנעול בעקבות הבקשה?

ת. כן, הזמנתי פורץ. ייצגה אותי עו"ד ---".

לעניין זה אוסיף ואדגיש כי בקשת התובע להחלפת המנעול הוגשה ביום 23.11.2017 בתיק האפוטרופסות א"פ 5988-09-17, בקשה מס' 7. בבקשה אשר נתמכה בתצהיר טען התובע כי ביום 20.11.2017 לפני שחרורה של המנוחה מבית החולים --- וכדי לבצע הכנות לקראת חזרתה של המנוחה לביתה, הגיע לדירת המנוחה ונדהם לגלות כי לא הצליח להכניס את מפתח הדלת, ראה סימני פריצה על הדלת והתברר לו שהוחלף מנעול לדירה. עוד טען ופירט בבקשה כי באותו היום קיבל שיחת טלפון מ- ר.א אשר איים עליו ומהשיחה הבין כי ר.א ו- א.א.א. אשר היו יחד החליפו את מנעול הדירה כדי שלא יוכל להיכנס. בו ביום נתנה החלטתי כדלקמן: **"לא נדרשת כל החלטה המאפשרת ומאשרת החלפת מנעול דירתה של הגב' ל.א. המדובר בדירה המצויה בבעלות הגב' ל.א ולא מונה אפוטרופוס ומשכך ניתן להחליף המנעול עפ"י הסכמתה וללא**

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

צורך בהחלטה שיפוטית. מבלי לגרוע מהאמור המבקש ימציא הבקשה והחלטתי זו למשיבים
1,2 ו-4 אשר יגישו תגובתם תוך 7 ימים מהמסירה".

בתגובה שהגיש המתנגד 1 ביום 26.11.2017 טען כי הבקשה מוגשת שכן המנוחה אינה במצב
המאפשר לה לנהל קשר מינימלי עם סביבתה. בסעיף 7 לתגובה שב הנתבע 1 על טענותיו בדבר
השתלטות התובע על חשבונות המנוחה וכי החתימה ככל הנראה על מסמכים משפטיים
בהיותה חסרת דעת תוך שהוא מוסיף וטוען: "במסגרת ניסיונותיו להשתלט על החסויה, אף
החליף המבקש את מנעול דירתה. בעקבות זאת נאלץ המשיב 1 להשיב את מנעול הדירה
הקודם על כנו" (ההדגשה במקור י.א.).

הנה כי כן הנתבעים עצמם מודים כי החליפו את מנעול דירת המנוחה, טענתם כי עשו זאת לאור
החלפה קודמת של התובע יחד עם הטענות הנוספות אך ממחישה את התרשמות בית המשפט
עוד במסגרת תיק האפוטרופסות כי המאבק על רכוש המנוחה החל עוד בחייה. הצגת הדברים
על ידי הנתבעים בסיכומיהם הינה חלקית, מגמתית ומטעה ומהאמור בתגובה שהוגשה בתיק
האפוטרופסות ולפיה טענו כי התובע ככל הנראה החתים את המנוחה על מסמכים משפטיים,
נראה כי ידעו ו/או חשדו כי המנוחה ערכה צוואה וניצלו את אשפוזה על מנת לפרוץ לדירתה
ולחפש מסמכים ובהם אותו מסמך שצורף על ידם כנספח ח' להתנגדות עליו חתומה המטפלת
הזרה.

94. בסעיפים 143-154 לסיכומיהם טוענים הנתבעים כי האירוע מיום 23.9.2017 ודוח הפעולה מס'
--- (---) בגין האירוע מיום זה בגינו הזמין המתנגד 1 ניידת משטרת לבית המנוחה בשל סירובה
לפתוח לו את הדלת תומכים בגרסתם בדבר מידור המנוחה מקרוביה שכן על פיו המתנגד 1
הגיע לדירת סבתו והמטפלת הזרה סירבה לפתוח לו את הדלת. עפ"י גרסת המתנגד 1 בשל
חששו לחייה סבתו הזמין ניידת משטרה למקום.

בדו"ח הפעולה תחת הכותרת "פרטי הטיפול באירוע" נכתב על ידי השוטר: "ניגשתי לסבתה
ובשיחה איתה נמסר כי היא לא רוצה לראות את הנכד שלה ולא את אימו מסרה כי הוא אדם
רע והוא רוצה להשתלט על הדירה שלה לאחר מותה".

טוענים הנתבעים בסיכומיהם כי הדברים שנאמרו על ידי המנוחה לשוטר, יום לפני שחתמה
על צוואתה מעלים תהיות כבדות משקל, שכן באותה עת המנוחה הייתה אמורה לדעת,
לשיטת התובע על עצם הכנתה של צוואתה, כפי רצונה, כביכול, משנפגשה עם הנוטריון 4 ימים
קודם לכן ואשר עליה חתמה למחרת האירוע, באופן שהיה בו להפיג כל חשש שמאן דהוא

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ישתלט על רכושה לאחר מותה. לטענת המתנגדים העובדה שהמנוחה הביעה חשש זה מעיד
על מצבה הנפשי - קוגניטיבי יום לפני חתימת הצוואה ועל כך שהמנוחה חוותה הסתה קשה
מצד התובע אשר היה היחיד ב"תמונה" נוכח בידודו את המנוחה.
95. אין בידי לקבל טענה זו ואבהיר. ראשית טענת הנתבעים לבידודה של המנוחה על ידי התובע
מתעלמת בראש ובראשונה מהעובדה כי אף לשיטת הנתבעים עצמם בהתנגדות שהוגשה על
ידם "נפקדו" ילדיה של המנוחה במועדים הרלוונטיים בשל בעיות בריאות, ראו לעניין זה
האמור בסעיף 10 להתנגדות כדלקמן:
"10. בחודש יוני 2017, לקח המשיב את האם לבי"ח --- ללא ידיעת שאר בני המשפחה
ומשם העביר אותה לביה"ח --- לצורך ניתוח קוצב לב.
10.1 יצוין כי, שני בניה האחרים שנותרו באותה עת בחיים (ר.א ו- א') היו חולים באופן
קשה. א' התמודד עם מחלת סרטן הלב, ממנה נפטר באוגוסט האחרון, ואילו ר.א.
מתמודד בשנתיים האחרונות עם סרטן הריאה, עבר כריתת חלק מאונה והוא
מתאשפז מעת לעת בבתי חולים.
10.2 לתוך הוואקום שנוצר עקב מחלתם של בניה האחרים, הכניס עצמו המשיב
בכוחנות, כשנא מנצל לרעה מצב זה, אשר איפשר לו להשתלט על אמו, על כספיה
ועל חייה. בהמשך ניצל לרעה את מצבה הדמנטי והחתים אותה על המסמך נשוא
הליך זה".
נוסח זה מופיע בסעיף 17 כולל סעיפי המשנה 17.1 ו-17.2 לתצהיר עדותו הראשית של
המתנגד 1.
הנה כי כן המתנגדים עצמם טוענים בכתב ההתנגדות ובתצהיר עדותו הראשית של המתנגד
1, אשר היה היחיד שנתן תצהיר עדות ראשית כי בניה הנוספים של המנוחה "נפקדו" מחייה
של המנוחה בשל בעיות בריאות. הבן א' ז"ל אף נפטר בחודש אוגוסט 2017 כך שבמועדים
הרלוונטיים עובר לעריכת הצוואה לא ניתן כלל לדבר על מידורו מחייה של המנוחה על ידי
התובע וזה נבע בשל הנסיבות המצערות של מחלתו הקשה ממנה אף נפטר.
ראו לעניין זה אף האמור בתמלול השיחה עם הגב' פ.ש עמ' 6 ש' 27-2 ובהמשך עמ' 7 ש' 5-1:
"פ.ש: ומה עם האח הקטן?
א.א: האח הקטן עושה הקרנות, הוא לא יכול לבוא, אסור לו להיות בחברת אנשים, כי
מערכת החיסון שלו לא בסדר.
פ.ש: מה הוא עדיין עושה הקרנות?"

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 א.א: כן. עושים עליו ניסיונות כל הזמן.
- 2 פ.ש: אה.
- 3 א.א: אז זה בעיה, כי אין לי גיבוי מאף אחד, אני נלחם עם השתיים האלה, הם רוצים את
- 4 הכסף לגנוב לה, אז אני מנסה לעצור את זה, אבל נגד גנבים, אני לא יכול להתמודד".
- 5
- 6 הנה כי כן הן לאור טענות הנתבעים עצמם והן מהעולה מהתמלול אשר למותר לציין כי הוא
- 7 מתעד שיחה בזמן אמת, טרם פטירת המנוחה ופרוץ ההליך המשפטי עולה כי "בידודה" של
- 8 המנוחה מהבן א' במועדים הרלוונטיים אינו קשור כלל לתובע אלא נובע מסיבה אובייקטיבית
- 9 – מחלתו של הבן.
- 10
- 11 96. באשר לבן ר.א במועדים הרלוונטיים ועובר לעריכת הצוואה כבר היה ידוע לכל לרבות למנוחה
- 12 כי זה "משך" וזאת בניסוח עדין וזהיר מדי חודש חלק מקצבת המנוחה לשימוש האישי
- 13 ולטובת צרכיו. כן יש להדגיש לעניין זה כי במועדים הרלוונטיים היה תלוי ועומד נגדו צו הגנה
- 14 אשר ניתן ביום 14.8.2017 האוסר עליו להיכנס לדירת המנוחה ו/או להטרידה בכל דרך, ואשר
- 15 הוארך למשך 3 חודשים בהחלטה נוספת שניתנה ע"י כב' השופטת איילת גולן-תבורי ביום
- 16 15.8.17.
- 17
- 18 עוד ראו לעניין זה העולה מתמלול השיחה עם הגב' פ.ש עמ' 7 ש' 26-27 ובהמשך עמ' 8 ש' 1-
- 19 12:
- 20 "א.א: אני, אני חושב ש--- כל הזמן מאיים עליה שאם היא לא תיתן לו, אז הוא ידאג
- 21 להפסיק לה את התמיכה מהנאצים מזה היא פוחדת.
- 22 פ.ש: הוא לא יפסיק לה, הוא לא יכול להפסיק לה.
- 23 א.א: הוא לא יכול, אבל היא מפחדת, כי היא לא מבינה. היא לא מבינה. הם לא יכולים
- 24 לגעת בזה.
- 25 פ.ש: הם לא יכולים לגעת בזה בכלל.
- 26 א.א: עכשיו, תראי, יותר מזה, הוא היה אומר לה שאם היא לא תמשיך באותו יום את
- 27 הכסף, אז לא יהיה כסף.
- 28 פ.ש: מה פתאום?
- 29 א.א: כי זה נכון, לא, זה נכון, כי אם לא היו מושכים את הכסף, אז ---, בזמן השני, אשתו
- 30 של ---, הייתה מושכת באזור את הכסף.
- 31 פ.ש: נו, וודאי, מה".
- 32

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

97. לכל האמור לעיל מצטרפת ומשליכה אף לעניין זה העובדה המהותית עליה עמדתי לעיל, כי חרף הטענות הקשות, אשר הועלו כנגד ר.א, הן בעניין "משיכת" הכספים מחשבון המנוחה והן בעניין צו ההגנה עליו עוד ארחיב, נמנע זה מלהעיד וליתן את גרסתו לטענות הקשות המועלות כנגדו ו/או כל גרסה. הימנעות זו ומשהמדובר בעניינים מהותיים פועלת לחובתם של המתנגדים.
98. באשר לטענות המתנגד להסתת התובע את המנוחה כנגדו, הרי שבעולה מדו"ח הפעולה של השוטר בגין האירוע מיום 23.9.17, השוטר ניגש למנוחה ובשיחה עמה זו מסרה לו כי אינה רוצה לראות את המתנגד 1/ נכדה ואמו כי נכדה הוא אדם רע הרוצה להשתלט על הדירה שלה לאחר מותה. הנה כי כן המנוחה היא שמסרה מידע זה באופן אישי לשוטר ואשר בעקבות הברור עם המנוחה וכעולה מדוח הפעולה, "הנכד ואמו התבקשו לעזוב את המקום ולא להפריע כי סבתה לא מעוניינת לראות אותם". מהתרשומת שערך השוטר לא עלה כלל כי זה העלה סימני שאלה באשר לכשירותה של המנוחה ורצונה בעניין זה. אדגיש כי לא נסתרה מעיני העובדה כי בדוח הפעולה כותב השוטר: "יחד עם זה התקשר בנה של ל.א מסר כי יש להם סכסוך על רקע ירושה והתיק מתנהל בבית המשפט", אך בכך אין כדי לשנות מכל האמור לעיל ולהלן.
99. עוד ראו לעניין זה האמור בסעיפים 5 ו-6 לתצהיר עדותה של הגב' נ.ג. באשר לחוסר נוחותה של המנוחה מכך שלמתנגד 1 מפתח לדירתה וזה מגיע ללא התראה מוקדמת:
5. "המנוחה היתה משוחחת איתי גם על ענייניה האישיים, היא סיפרה לי שהיא מפחדת מנכדה א.א, אשר מחזיק ברשותו מפתח של דירתה ונוהג להגיע מתי שהוא רוצה מבלי לדפוק בדלת גם, כאשר היא בשירותים.
6. המנוחה פחדה מ- א.א, אך היא פחדה יותר מבנה ר.א שהשתלט על כספה".
- ראו לעניין זה עדותה בעמ' 33 ש' 26-29 "... גם אני וגם גב' ל.א היתה אומרת כל הזמן על הנכד שלה א.א, שיש לו מפתח של הבית ונכנס בלי רשות לבית שלה, גם במקרים שהיא היתה יושבת בשירותים עם דלת פתוחה, היא מאוד פחדה ממנו. היא ביקשה מ- א.א שיחליף לה מנעול כי היא פחדה מ- א.א אבל מצד שני היא פחדה מ- א.א שיעשה לה צרות אם יחליפו לה את המנעול".
- עוד ראו לעניין זה העולה מדבריו של התובע מתמלול השיחה עם הגב' פ.ש עמ' 6 ש' 22-23: "לא גם א.א, גם א.א עם חברה שלו באים לשם, ישנים שם כמו בורדל".
- לעניין זה אציין כי המתנגד 1 נחקר לעניין זה, עמ' 25 ש' 1- הסוף ובהמשך עמ' 26 ש' 8-1. בעדותו הודה כי החזיק במפתח לדירת המנוחה, אך טען כי עשה כן בהסכמתה וכי היה הנכד

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

האהוב עליה. עדותו הגם שלכאורה לא נסתרה, אינה מתיישבת כלל עם העדויות שהובאו בפניי ואין בה לגרוע מהמסקנה אליה הגעתי כי היה זה רצונה החופשי של המנוחה שהמתנגד 1 לא יוסיף ויגיע לביתה.

100. עוד טוענים המתנגדים כי בחודש אוגוסט 2017 וכדי להביא להרחקת קרובי המשפחה האחרים, יזם התובע הליך שיקרי ובוטה של בקשה לצו הגנה נגד המתנגד 1 והבן ר.א, זאת מבלי שנעשתה מסירה של הבקשה למשיבים באותו הליך. בסעיף 156 לסיכומיהם טענו הנתבעים כי "מעיון בפרוטוקול הדיון שהתקיים במעמד צד אחד, עולה כי הבקשה נידונה מבלי ש- ר.א זומן לדיון וכי למרות שהתובע טפל על המתנגד 1 (הנכד) האשמות חמורות, הוא לא ביקש את הצו נגדו בהבינו כי אם יזמן לבית המשפט, יתגלו עד מהרה השקרים הבוטים שצוינו בבקשה".

אציין כי ביום 21.12.20 ועל פי ההחלטה שנתנה על ידי ביום 30.7.2020 נסרק לתיק מלוא החומר מהבקשה לצו הגנה, ה"ט 30207-08-17 שהתקיים בפני כב' השופטת אילת גולן – תבורי בבית המשפט לענייני משפחה בפתח תקווה.

מעיון בחומר שנסרק עולה בברור כי המשיב בבקשה הינו ר.א בלבד וכי הטענות המעולות בבקשה הינן כנגדו בלבד. כך גם עולה מעיון בפרוטוקול הדיון שהתקיים במעמד צד אחד ביום 14.7.2017 בו נכח המבקש/התובע בלבד.

רק בדיון במעמד הצדדים אשר התקיים ביום 15.8.2017 הועלו טענות כנגד המתנגד 1 על ידי באת כוחו של התובע עוה"ד --- אשר מונתה לייצג את התובע מטעם הלשכה לסיוע משפטי. ראו האמור בעמ' 1 ש' 28-31: "העניין הוא הבן שלה המשיב והוא הכניס את א.א. אך עשה זאת בלי עו"ד, המשיבים גם א.א. וגם המשיב, האח השני שהיה איתו ויש לו נשק, הוא אמר זאת במזכירות ולא רשמו, שניהם תקפו את הקשישה האם/הסבתא בביתה, בסביבות השעה 22:00 בלילה, הגיעו איימו עליה, תקפו אותה והמטפלת ברחו, המטפלת התקשרה אל מרשי ואז הזמין אמבולנס הוא בא וטיפל בה".

בהמשך בעמ' 2 ש' 6-10: "עוד שני דברים, אחד, ר.א גנב את ת.ז. א.א. שהוא הבן של ו.א, הנכד, ז"א הוא אחיין שלהם, א.א. יש לו נשק, זה בוודאות והוא כן נכנס עם ר.א, אין לנו ת.ז. שלו. מרשי מצהיר ששם השוטר הוא ---".

אנחנו מבינים שזו החלטה במסגרת הבקשה שהוגשה אתמול נגד המשיב".

הנה כי כן מעיון בחומר מההליך בעניין צו ההגנה עולה כי ר.א היה הצד היחיד לבקשה ובעל הדין היחיד שכנגדו ניתן הצו. העובדה כי המבקש בבקשה, התובע בהליך כאן העלה טענות

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 כנגדו במסגרת הדיון שנקבע במעמד הצדדים אינה ואינה מועילה לעניין זה שכן כב' השופטת
2 אילת גולן-תבורי לא נדרשה להם והצו שניתן במעצד צד אחד כנגד ר.א. הוארך ל-3 חודשים.
3 טענת המתנגדים בסיכומיהם כי לא בוצעה מסירה לא הוכחה כלל. ראשית, מפרוטוקול הדיון
4 מיום 15.8.2017 עולה: "על פי החלטת ביהמ"ש מאתמול, מרשי הגיש למשטרת ישראל
5 אתמול את ההחלטה ואת הצו, מסר גם במשטרת --- וגם במשטרת ---. מילא חובתו" (עמ' 1
6 ש' 24-25).

7
8 שנית, המתנגדים לא הביאו כל ראיה כי לא בוצעה מסירה למשיב ע"י המשטרה כפי הנטען,
9 ראיה אשר בנקל יכלו להביאה באמצעות פנייה למשטרה או עתירה למתן צו המופנה למשטרה
10 בעניין זה. שלישית אף בעניין זה פועלת לחובת המתנגדים הימנעותו של ר.א. מלהגיש תצהיר
11 ולהיחקר עליו.
12

13 101. עוד מנסים המתנגדים להשתמש בטענות שהעלה המבקש במסגרת ההליך בעניין צו ההגנה על
14 מנת לבסס טענתם בדבר אי כשירות המנוחה ומצבה הפיזי והקוגניטיבי עובר לעריכת הצוואה.
15 כך למשל בסעיף 159 לסיכומיהם טוענים המתנגדים: "זאת ועוד, בדיון האמור העיד התובע כי
16 ביקש צו הגנה נגד ר.א. משום ש- ר.א. "גוזל ממנה את כספי הנאצים" זאת שעה שבאותה
17 התקופה, כל כספי המנוחה מצויים בשליטתו שלו" (ההדגשות במקור).

18 עיון בפרו' צו ההגנה מיום 14.8.2017 מלמד כי התובע טען כדלקמן:
19 "אני מגיש בקשה להרחיק את אחי מסביבות אמא שלי, משום שהרבה זמן שהוא גוזל ממנה
20 את כספי הנאצים. אני ביקשתי מבנק הדואר להפסיק את זה. אז הוא ניסה בכל מיני דרכים
21 לאיים עליה, לצעוק לעשות מהומות עד שבמוצאי שבת האחרונה הוא הגיע..." (עמ' ש' 11-
22 13).

23 בהמשך בשורה 23 טען "הוא הגיע לשם כי הוא רוצה לשכנע אותה שתחזור לשלם לו כל
24 חודש".
25

26 האמור בפרוטוקול הדיון מלמד כי אין ממש בטענות הנתבעים בעניין זה. אין חולק כי מחודש
27 יולי 2017 בוטל ייפוי הכוח של ר.א. למשוך את הכספים וממועד זה היה זה התובע שמשך את
28 הכספים עבור המנוחה. הטענות כעולה מפרוטוקול הדיון מכוונות לניסיונו של ר.א. לחזור
29 ולקבל גישה לחשבון המנוחה ו/או להמשיך ולקבל ממנה כספים ואין באמור כל סתירה
30 לעובדות כפי שהתבררו במהלך שמיעת העדויות ובוודאי שלא ניתן להעלות טענות אלה כנגד
31 התובע.
32

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

102. כך גם טענות הנתבעים בסעיפים 157-163 לסיכומים ולפיה בדיונים במסגרת הליך צו ההגנה טען התובע כי המנוחה חסרת ישע, הרתוקה למיטתה וכי היא זקוקה בדחיפות לאפוטרופוס לוקה באי דיוקים ולשם עמידה על האמור על כך יש לפנות לפרוטוקולים של הדיונים שהתקיימו בפני כב' השופטת אילת גולן תבורי.

בפרוטוקול הדיון מיום 14.8.2017 ובאשר למצבה של המנוחה טען המבקש/התובע כדלקמן:
"אמא שלי בת 104 שנים שוכבת במיטה עם קוצב לב לא זזה. המטפלת צלצלה אלי וברחה..."
(עמ' 1 ש' 14-15).

בהמשך "לשאלת ביהמ"ש, מי אפוטרופוס של האמא, כרגע אין, יש לי דיון מחר עם עו"ד כדי שאני אהיה אפוטרופוס שלה" (עמ' 1 ש' 19-20).

בפרוטוקול הדיון מיום 15.8.2017 טענה באת כוח המבקש התובע:
"רוצים ממנה כסף, מאיימים עליה אישה חסרת אוניס בת 104 מרותקת למיטה עם קוצב לב היא לא יכולה להתמודד עם מצב זה. בנסיבות אלו אבקש להאריך את הצו לפחות לחצי שנה, במקביל אנו מתכוונים להגיש בקשה למינוי צו אפוטרופוס לגוף ולרכוש אבל היות והכל טרי נכון בימים הקרובים ונגיש", עמ' 2 ש' 6-3). בהמשך "מרשי מתעתד להגיש תיק אפוטרופסות על האם ושם ישקול את הבקשות המתאימות, לקח לו זמן לקבל אישור מהסיוע המשפטי",
ש' 10-11.

עיון בפרוטוקול הדיון מעלה כי לא נטען דבר וחצי דבר במסגרת ההליך בעניין צו ההגנה, באשר לעניין כשירותה של המנוחה ומצבה הקוגניטיבי והטענות הינן באשר למצבה הפיזי. כמו כן לא נטען כטענת הנתבעים בסעיף 157 לסיכומיהם כי המנוחה "חסרת ישע" אלא כי היא "חסרת אוניס" ויש הבדל ברור בין שני המושגים.

באשר לעניין האפוטרופסות מעיון בפרוטוקול הדיון מיום 14.8.2017 עולה כי בית המשפט הוא שעורר את שאלת האפוטרופסות, ראו עמ' 1 ש' 19-20: "לשאלת ביהמ"ש, מי האפוטרופוס של האמא, כרגע אין, יש לי דיון מחר עם עו"ד, כדי שאני אהיה אפוטרופוס שלה". אין חולק כי בדיון מיום 15.8.2017 טענה עוה"ד --- שייצגה את התובע כי ישנה כוונה להגיש בקשה למינוי אפוטרופוס למנוחה על ידי התובע. התובע נחקר על עניין זה בדיון מיום 30.7.2017 ולטענתו הדברים נאמרו על ידי באת כוחו ושלא על דעתו, ראו עדותו בעמ' 58 ש' 21-15, ובעמ' 59 ש' 10-11:

"ש. אני אומר לך שגם בדיון למחרת נאמר שאתה עומד להגיש בקשה למינוי אפוטרופוס לגוף ורכוש?"

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 ת. על ידי מי?
2 ש. עוה"ד שלך.
3 ת. עוה"ד שלי החליטה על דעת עצמה.
4 ש. ואתה לא מצאת לנכון להגיד שאמא לא זקוקה לאפוטרופוס?
5 ת. לא, אני התנגדתי לזה בשלב זה.
6 ש. אמא היתה מתפקדת באותו שלב?
7 ת. כן.
8
9 103. לעניין זה יש להוסיף כי עוה"ד --- אשר ייצגה את התובע בהליך בעניין צו ההגנה והטענות
10 בעניין האפוטרופוסות הועלו על ידה, הייתה גם זו שייצגה את התובע בהליך האפוטרופוסות
11 ואשר הגישה בשמו ביום 25.10.2017 את התגובה לבקשה למינוי אפוטרופוס שהגיש הנתבע
12 1 ובמסגרתה התנגד למינוי וצורך במינוי.
13
14 104. לאור כל האמור לעיל לא מצאתי כי המנוחה "בודדה" או נותקה מהמתנגדים ע"י התובע
15 והנתק כאמור נבע מנסיבות אובייקטיביות, מצבו הרפואי של הבן א' אשר אף נפטר בחודש
16 אוגוסט 2017, גילוי המשיכות מחשבון המנוחה על ידי הבן ר.א וההליך בעניין צו ההגנה,
17 ובאשר למתנגד 1, בשל חששה של המנוחה ממנו כפי שהובע על ידה בפני השופט שהוזעק
18 לביתה ע"י המתנגד 1.
19
20 שאלת נסיבות עריכת הצוואה ונטילת חלק בעריכת הצוואה (ס' 35 לחוק)
21
22 105. על פי המבחן הרביעי שנקבע בהלכת מרוס, נבחנת השאלה האם היה הנהנה מעורב בעשיית
23 הצוואה, בנסיבות בהן מעורבותו לא עלתה כדי זו הנדרשת להפעלתו של סעיף 35 לחוק
24 הירושה. במקרה זה יהא בה, במעורבות, כדי להוות ראיה לכאורה לקיומה של השפעה בלתי-
25 הוגנת. עפ"י הפסיקה נקבע כי השימוש במבחני העזר הנ"ל ייעשה בזהירות רבה, **תוך הבנה**
26 **שבתלות כשלעצמה, אין משום ראיה מספקת לקיומה של השפעה בלתי-הוגנת ואף לא**
27 **להקמת חזקה בדבר קיומה, (ע"מ (ת"א) 1100/05 פלוני נ' פלונית [פורסם בנבו]**
28 **06/04/2009).**
29
30 106. בענייננו, יש מקום לבחון את נסיבות עריכת הצוואה ושאלת מעורבות התובע בעריכתה בין
31 אם במסגרת מבחן המשנה לבחינת קיומה של השפעה בלתי הוגנת ובין אם כעילה העומדת
32 בפני עצמה וזאת לאור טענות הנתבעים.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 לטענת הנתבעים בסיכומיהם התובע היה "המוציא והמביא" סביב סוגיית הצוואה ופועלו
- 2 המשמעותי בכל חוליה וחוליה בשרשרת מהווה התערבות לפי סעיף 35 לחוק הירושה באופן
- 3 שבו יש להביא לפסלותה. לטענתם אין כל ספק כי המנוחה לא יזמה את עריכת הצוואה
- 4 והתשתית העובדתית שהובאה מעידה כי המנוחה לא הייתה במצב בו יכלה ליזום או להבין
- 5 את פעולת עריכת הצוואה במועד הרלוונטי.
- 6 108. סעיף 35 לחוק הירושה שכותרתו: **"צוואה לטובת עדים וכו'"** קובע: **"הוראת צוואה, פרט**
- 7 **לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק**
- 8 **בעריכתה, והוראת צוואה המזכה בן-זוגו של אחד מאלה - בטלה"**.
- 9
- 10 109. ביסוד הוראת סעיף 35 לחוק הירושה מונחת חזקה חלוטה בדבר קיומה של השפעה בלתי
- 11 הוגנת (ע"א 2500/93 שטיינר נ' המפעל לעזרה הדדית של ארגון עולי מרכז אירופה, פ"ד נ (3)
- 12 338 (להלן: **"פרשת שטיינר"**); ע"א 2098/97 בוסקילה נ' בוסקילה, פ"ד נה (3) 837). הסעיף
- 13 קובע שלוש חלופות שבהתקיים אחת מהן יש להביא לבטלות הוראה לטובתו הקיימת
- 14 בצוואה, זאת גם אם יוכיח שלא התקיימה השפעה בלתי הוגנת על המצווה ואלו הן: הוראת
- 15 הצוואה מזכה מי שערך אותה; הוראת צוואה מזכה מי שהיה עד לעשייתה; הוראת הצוואה
- 16 מזכה את מי שלקח באופן אחר חלק בעריכתה.
- 17
- 18 110. בפסיקה נמצאה אבחנה בפרשנות אשר ניתנה לחלופות השונות בסעיף 35 לחוק הירושה. בעוד
- 19 שהביטוי **"מי שערך את הצוואה"** פורש באופן דווקני ומצמצם כמתייחס לתהליך העריכה
- 20 הלשונית של המסמך ויצירתה תוך שנקבע כי פעולות הזוכה, ככל שהיו קודם לעריכת הצוואה
- 21 או לאחר עריכת הצוואה, לא יפלו בגדרו (ראו ע"א 6496/98 בוטו נ' בוטו, פ"ד נד (1) 19, 30
- 22 (להלן: **"פרשת בוטו"**), הרי שהביטוי **"לקח באופן אחר חלק בעריכתה"** פורש באופן רחב
- 23 **ובפרשת בוטו** הגדיר אותו בית המשפט כ"עילת עוללות". במסגרת זו הרחיב בית המשפט את
- 24 הביטוי והחילו גם על השלבים שקדמו לתחילת הליך ניסוח המסמך. כך, נקבע, כי גם מי שנטל
- 25 חלק בהכנה ובתכנון של הצוואה יכול וייחשב כמי שנטל חלק באופן אחר בעריכתה (ש' שוחט,
- 26 **פגמים בצוואות**, בעמ' 354-355).
- 27
- 28 111. הביטוי **"לקח באופן אחר חלק בעריכתה"** של הצוואה הינו ביטוי גמיש ומתמלא תוכן על פי
- 29 נסיבות המקרה והמבחן – אם פלוני לקח חלק בעריכת הצוואה אם לאו – הוא, בסופו של
- 30 דבר, מבחן השכל הישר. השאלה האם הזוכה נטל חלק בעריכת הצוואה, תיבחן לפי מידת
- 31 המעורבות וחומרתה. ככל שהמעורבות והפעילות של הנהנה כבדה יותר, גסה יותר, עמוקה
- 32 יותר – תיפסל הצוואה. הצטברותם של אירועים וזיקות שכל אחד מהם כשלעצמו אין בו כדי

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

להציב תווית של נטילת חלק בעריכת הצוואה, עשויה ליצור את אותה מעורבות בעריכת הצוואה שיש בה כדי לפסלה (ע"א 5869/03 חרמון נ' גולוב תק-על 2004 (4) 154 ו- בע"מ 1801/16 פלוני נ' פלוני [פורסם בנבו, 30.3.16]). לעניין זה יודגש כי לא תוכנה של הצוואה הוא שקובע את קיומה של אי ההגינות שהשפיעה, אלא הליכי עריכתה. השפעה אפשרית נלמדת מהשתתפות בהליכי עריכת הצוואה. באין השתתפות, אין להסיק השפעה אפשרית ממה שכתוב בצוואה עצמה, אפילו הוגדל בה חלקו של הנהנה (ע"א 750/90 כולל בית יהודה נ' גוטר, פ"ד מה (1) 498, 502).

112. אין חולק כי מהעדויות שנשמעו בפניי עולה, כי התובע הוא שיצר את הקשר עם הנוטריון --- אשר ערך את הצוואה. כמפורט לעיל, עת דנתי באריכות בתצהיר עדותו הראשית של הנוטריון ועדותו קבעתי כי זו הייתה אמינה ומהימנה עליי. כאמור לעיל בתצהיר עדותו הראשית הצהיר הנוטריון כי התובע התקשר אליו ומסר לו שאמו רוצה לערוך צוואה וביקשה ממנו לדאוג לעו"ד שיערוך עבורה את הצוואה. הנוטריון שאל את התובע מדוע אמו אינה מתקשרת בעצמה וזה השיב שהיא צלולה אך בת 100 שנים וגופנית היא חלשה להבדיל ממצבה המנטלי ולכן בקשה את עזרתו של התובע בעניין זה, ראו לעניין זה עדותו בעמ' 3 ש' 3-6 :

ש"ש. שאלת אותו באותה שיחה מדוע אמו לא יוצרת איתך קשר?

ת. נכון.

ש. הוא אמר שהיא אישה צלולה והוא פונה עבורה?

ת. נכון, כמו שכתוב בתצהיר".

113. לטענת הנתבעים ס' 172 לסיכומיהם משנשאל התובע בחקירתו הנגדית אודות הסיבה שניהל שיחה טלפונית עם הנוטריון ולא אמו היא זו שעשתה כן, מסר שתי גרסאות.

האחת, בעמ' 65 ש' 7: "אמא שלי לא מבינה בדברים האלה, חשבתי שאני מבין קצת יותר ממנה והתנדבתי לעזור לה". השנייה בעמ' 65 ש' 23-27: "היא אמרה 'תעשה את זה בשבילי, אני לא יודעת', 'מר שי, אני מצטער, אבל היא לא רצתה. היא רצתה שאני אעשה את זה, בסדר? מספק אותך'".

יודגש כי בסעיף 22 לתצהיר עדותו הראשית טען התובע: "המנוחה הביע את רצונה המפורש לערוך צוואה ועל כן פניתי עוד קודם לכן, לעו"ד --- שהינו נוטריון על מנת שיערוך למנוחה צוואה ובקשתי ממנו להגיע לביתה של המנוחה, תצהירו של עו"ד --- מצורף לתצהירי". לעניין זה העיקר הוא שהתובע שב והעיד בעדותו בעניין זה עמ' 65 שורה 9: "אמא שלי הייתה אישה צלולה לחלוטין...".

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

1 לטעמי "השוני" בגרסאות ממנו מנסים הנתבעים להבנות הינו שולי וטכני ואין המדובר
2 בסתירה של ממש ובכל מקרה וכפי שעוד אבהיר להלן אין בכך לאור האמור בפסיקה כדי
3 להוות מעורבות בעריכת הצוואה. עוד אדגיש לעניין זה כי אין להתעלם מן העובדה כי המנוחה
4 הייתה ילידת 1917 ובמועדים הרלוונטיים היתה בת 100 ובמצב פיזי ירוד, לפיכך אך טבעי
5 לטעמי כי תזדקק לסיוע באותה פעולה טכנית של תיווך ויצירת קשר עם עו"ד לשם עריכת
6 צוואה.

7 בסעיף 174 לסיכומיהם טוענים הנתבעים כי על מעורבותו הפסולה של התובע בעריכת
8 הצוואה ניתן ללמוד מעדותו של התובע עצמו בעמ' 66 ש' 17-28 :

9 "ש. אז העברית שלה היתה מספיק טובה לנהל שיחה עם דר' ד' ולא לשוחח טלפונית
10 עם עו"ד --- (הנוטריון)?
11 ת. [צוחק]
12 ב"כ התובע :
13 תענה, אל תצחק.
14 המשך החקירה :
15 ת. היא לא רצתה להתעסק עם זה. היא אמרה אתה תביא עו"ד, אתה תטפל בכל מו"מ
16 והוא יעשה צוואה.
17 ש. איזה מו"מ?
18 ת. מה לכתוב, איך לכתוב, איזה צבע הדיו".

19

20 אכן קריאת הדברים כפשוטם, יש בה ללמד לכאורה על מעורבות בוטה וחמורה של התובע
21 בעריכת הצוואה שכן לפי האמור הוא זה שקבע את תוכן הצוואה. עם זאת לטעמי לא כך הם
22 פני הדברים ואין לקרוא את האמור במנותק מכל עדותו של התובע ובעיקר מעדותו של
23 הנוטריון. לטעמי ברור כי התובע כיוון בעדותו לכך שהמו"מ מתייחס ליצירת הקשר עם
24 הנוטריון וכי זה יעשה את הצוואה על פי הוראותיה של המנוחה ורצונה. כאמור לעיל מתצהיר
25 עדותו הראשית של הנוטריון ועדותו אותה מצאתי כמהימנה עולה כי המנוחה היא שמסרה
26 לו מהו רוצנה ולמי היא רוצה לצוות ולהוריש את רכושה (ס' 9 ו-15 לתצהיר עדותו הראשית
27 של הנוטריון ועדותו בעמ' 4 ש' 30 – הסוף ובהמשך עמ' 5 ש' 1-25) ולא התובע הוא שעשה כן.

28 יתר על כן ככל שהיה ממש בטענת הנתבעים לפיה התובע כפי האמור בעדותו עמ' 66 ש' 28,
29 היה זה שקבע "מה לכתוב, איך לכתוב, איזה צבע הדיו" – בצוואה, הרי שלא היה כל צורך
30 בקיומם של שני מפגשים עם המנוחה האחד ביום 19.9.2017 לשם קבלת פרטים מהמנוחה
31 באשר לרצונה ותוכן צוואתה והשני לחתימה על הצוואה ביום 24.9.2017 ודי היה במפגש אחד
32 אליו יכול היה הנוטריון להגיע עם נוסח צוואה מוכן.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

115. מבלי לגרוע מכל האמור והוא העיקר, בפסיקה עיקבית נקבע כי עצם העובדה שנהנה הזמין את עורך הצוואה ומסר לו את תוכנה של הצוואה ואף שילם את שכר טרחתו, מה שאינו מתקיים בעניינו שכן את תוכן הצוואה מסרה המנוחה לנוטריון והיא זו ששילמה לו- אין בכך כדי לקבוע כי נטל חלק פסול בעריכת צוואה (ע"א 760/86 רזון נ' שולמן [פורסם בנבו, 25.9.1989]; ע"א 2500/93 שטיינר נ' המפעל לעזרה הדדית של ארגון עולי מרכז אירופה, פ"ד נ(3) 338(להלן: "עניין שטיינר") ו- עמ"ש (מרכז) 60984-12-16 פלונית נ' אלמונית [פורסם בנבו 29.3.2018].
- לעניין תשלום שכר טרחתו של הנוטריון על ידי המנוחה ראו האמור בסיפא לס' 15 לתצהיר עדותו הראשית הנוטריון: "שאלתי אותה אם הכינה לי את התשלום והיא אמרה שיש מעטפה מתחת לכרית שלי, במעטפה ספרתי 4,000 ₪ כמוסכם. זכור לי שכל השטרות היו שטרות 200 ₪ אדומים, אמרתי ל- ל.א "איזה שטרות שנים" והיא צחקה וענתה "שמרתי אותם בבית".
- בע"א 2500/93 בעניין שטיינר הנ"ל לא ראה בית המשפט בעובדה שהנהנית הביאה את המצווה לעורך הדין שטיפל בעבר בעניינה, ואף סייעה לו בפרטים שונים שנזקק להם לצורך הצוואה- מה שאינו מתקיים בעניינו שכן כמפורט לעיל את הפרטים באשר לתוכנה של הצוואה מסרה המנוחה לנוטריון בעצמה, משום נטילת חלק בעריכת הצוואה. נפסק, כי נטילת חלק בעריכת הצוואה תחול רק מזמן הפגישה עם עורך הדין או עם אדם אחר המנסח אותה. שיחות מקדימות, מתן עצות בקשר לעשיית הצוואה, וכן ייזום רעיון הצוואה, לא יוכרו כנכנסים למסגרת של נטילת חלק בעריכת הצוואה וכדי לפסול את הוראות הצוואה, יהא צורך להוכיח קיומה של השפעה בלתי הוגנת (ראו: שוחט, גולדברג, פלומין דיני ירושה ועזבון, מהדורה שישית, בעמ' 111 והאסמכתאות המפורטות שם). בעניינו, וכאמור לעיל, לא הוכחה השפעה בלתי הוגנת של התובע על המנוחה, לפיכך לא ניתן לראות ביצירת הקשר הראשוני בין הנוטריון והמנוחה כדי "נטילת חלק" בעריכת הצוואה.
116. בעניינו, והוא העיקר: הוכח כי במועדים המשמעותיים ביותר לעריכת הצוואה והחתימה עליה התובע לא היה נוכח ביחד עם המנוחה והיה קשר ישיר ובלעדי בין המנוחה לבין עורך הצוואה הנוטריון.
- ע"א 851/79 שולמית בנדל נ' דורון בנדל, פ"ד לה(3) 101, נפסק כי אם המצווה נפגש עם עורך הדין ומוסר לו את הוראותיו, ניתן לרוב לגרוס, כי הפעלתנות הקודמת של הנהנה אצל המצווה אין בה משום נטילת חלק בעריכתה, שכן שיקול דעתו העצמאי של עורך הדין והקשר הישיר שנוצר בינו לבין המצווה, יש בהם כדי לנתק את הקשר בין אירוע העבר לבין פעולתו של עורך הדין ויש בהם כדי ליצור התחלה חדשה בכל הנוגע לעריכת הצוואה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

ראו לעניין זה סעיפים 7-10 לתצהיר עדותו הראשית של הנוטריון בהם הוא מפרט את המפגש הראשון עם המנוחה מיום 19.9.2017 שנערך בביתה ביחידות לאחר ש"אמרתי למר א.א. ולמטפלת שאני מבקש שיצאו מהדירה, שאני רוצה לדבר עם המצווה ביחידות ושאקרא להם אחרי שאסיים וכך עשוי", ס' 8 לתצהיר עדותו הראשית). בסעיף 9 לתצהיר עדותו הראשית מפרט הנוטריון את התרשמותו מהמנוחה במפגש שארך כחצי שעה, היותה רז וחלשה "אבל דיברה בהגיון במשפטים שלמים ובעברית נכונה", והחלטתה שהתובע יירש אותה. בסעיפים הבאים לתצהיר עדותו הראשית, הצהיר כי לאחר שסיים לשוחח עם המנוחה קרא לתובע ולמטפלת, חזר עמם לדירה ולפני שעזב ביקש את ת.ז. של התובע, קבע עם המנוחה ליום 24.9.2017 (מיד לאחר החג) וכי יגבה תשלום בסך של 4,000 ₪. בפרק הזמן שעד לפגישה השנייה ערך את הצוואה ובדק מהם פרטי רישום הדירה שכן המנוחה לא ידעה למסור לו פרטי גוש וחלקה או להראות לו נסח, ראו לעניין זה אף עדותו בעמ' 5 ש' 20-23: "כן – הדירה, שדרך אגב היא לא ידעה לומר לי פרטים עליה, אני הוצאתי לאחר מכן נסח ובענייני כספים היא לא ידעה לפרט לי מה יש לה ואיפה הם נמצאים. דרך אגב, אם אנחנו כבר מדברים על דברים שלא ידעה – היא גם לא ידעה את מס' ת"ז של א.א., אני שאלתי אותו". בסעיף 15-17 לתצהיר עדותו הראשית פרט את מעמד החתימה על הצוואה שאף בהם וכפי שהצהיר ביקש מהמטפלת והתובע לצאת מהדירה, ראו לעניין זה עדותו בעמ' 5-27 הסוף.

117. לאור כל האמור שוכנעתי באופן ברור כי התובע לא נטל חלק בעריכת הצוואה.

שאלת הגיונה של הצוואה ומבחן הנישול

118. לאחר שדחיתי כמפורט לעיל את הטענה בדבר מעורבות התובע בעריכת הצוואה הן כעילה עצמאית ונפרדת והן כחלק מבחינת נסיבות עריכת הצוואה והטענה להשפעה בלתי הוגנת יש לעבור ולבחון את תוכנה והגיונה של הצוואה כמו גם את מבחן הנישול אשר להתקיימותו טוענים התובעים.

119. בהלכת מרום מפנה כב' השופט מצא למבחן הגיונה של הצוואה. על פי מבחן זה, בכדי לקבוע האם הצוואה משקפת את רצונו האמיתי של המצווה, יש לבחון האם הצוואה סבירה על פי הבנת השופט את הגיונו של המצווה. השופט יוכל לבחון זאת באמצעות הראיות המובאות לפניו: "מן הראיות הבאות לפני בית-המשפט, במסגרת הדיון בתוקפה של הצוואה, קרוב שתצטייר בפניו תמונת חייו של המצווה עובר לכתובת הצוואה, קשריו החברתיים, ערכיו והעדפותיו; ויעלה בידו לבדוק אם הצוואה, מנקודת מבטו המשווערת של המצווה, נראית

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 18-07-62510 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62551 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 18-07-62533 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

לכאורה הגיונית. תשובה חיובית לשאלה זו תחזק את ההערכה כי הצוואה משקפת את רצון המצווה... מנגד, כאשר תוכן הצוואה נראה בלתי סביר, יש מקום לבדוק היטב את כשרות הצוואה... (שם, בעמ' 844).

120. לאמור יש להוסיף, כי כלל הוא כי אדם זכאי לקבוע מי יירשו לאחר מותו ועל פיו יישק דבר (ראו למשל ע"א 6198/95 יעקב נ' בראשי, נב (2) 603, 611). הצוואה אינה חייבת לעמוד בהגיונו של צד זה או אחר. מבחן כשירות הצוואה והגיונה הוא באמיתות רצון המצווה בלבד. מטבע הדברים העדפת בן/בת אחד ע"י מנוח/ה והדרת יתר הילדים מהעזבון מעוררת תהיות ושאלות. במקרה דנא ולאחר שנשמעו הראיות והעדויות התפוגגו לטעמי אותן תהיות שהיו קיימות. לעניין זה יש להדגיש כי בעת עריכת הצוואה אך שניים מתוך 4 ילדיה של המנוחה נותרו בחיים, הבן ר.א. והתובע, כך שהטענה לנישול ואופן הצגתה על ידי הנתבעים לוקה ב"אי דיוק" ובעיוות. גילוי "משיכות" הכספים מחשבונה של המנוחה על ידי ר.א. וההליך בעניין צו ההגנה יש בהם להסביר את בחירת המנוחה של לצוואת חלק מעזבונה ל- ר.א. כפי שחזרתי והבהרתי חרף הטענות הקשות שהועלו כנגד הבן ר.א., זה בחר שלא להגיש תצהיר עדות ראשית ולהעמיד עצמו לחקירה. הבן א' לא היה בחיים בעת עריכת הצוואה שכן הוא נפטר בחודש אוגוסט 2017 טרם נערכה הצוואה. המתנגדים 3 ו-4 ילדיו של הבן המנוח א' בחרו שלא להגיש תצהיר עדות ראשית, ולפיכך פרט לעובדה כי בפני בית המשפט לא עמדה גרסה שלהם באשר לתובענה, הרי שבית המשפט לא יכול היה לעמוד כלל על טיב הקשר שלהם עם המנוחה על מנת לבחון את הטענה לנישולם שלא כדין. העד היחיד כאמור שנתן תצהיר עדות ראשית הוא המתנגד 1 א.א.ר בנו של הבן ו.א. ז"ל ואשר לגביו התרשם בית המשפט כי היה זה רצונה של המנוחה שלא לצוות לו חלק בעזבונה.

המתנגד 1 נחקר לעניין זה והאמור בעדותו לעניין זה מדבר בעד עצמו, ראו עדותו בעמ' 25 ש' 4-23:

ש. אתה הנכד של המנוחה?

ת. כן.

ש. בן של מי?

ת. ו.א. ז"ל.

ש. למה דוד שלך ר.א. לא בא לתת עדות?

ת. היום?

ש. כן.

ת. לפי מה שאני מבין

ש. לא עדות, תצהיר בכלל?

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

- 1 ת. לא יודע מה העמדה המדויקת שלו.
- 2 ש. אתה לא בקשר איתו?
- 3 ת. לא.
- 4 ש. למה שאר הנכדים לא נתנו תצהיר משלהם?
- 5 ת. הם הצטרפו.
- 6 ש. הם הכירו את המנוחה?
- 7 ת. בודאי. לא רק שהכירו גם היו.
- 8 ש. דיברו עם המנוחה?
- 9 ת. בודאי.
- 10 ש. אז למה לא באו לתת עדות?
- 11 ת. אין לי מושג, אני באתי לתת עדות והם הצטרפו לעדות שלי בהסכמה.
- 12
- 13 תחת העדתם של אלה, כמו גם העדתו של ד"ר ש', בחרו הנתבעים להעיד את הגב' פ.ש, אשר
- 14 את עדותה מצאתי כבלתי מהימנה לחלוטין, כשלכך מצטרפת העובדה כי התברר כי היא
- 15 פוטרה מעבודתה אצל המנוחה על ידי התובע, ראו עדותה בעמ' 20 ש' 5-20, התמלול של
- 16 השיחה עם התובע בעמ' 4, ש' 10-14, ס' 8 לתצהיר עדותה הראשית של העדה נ.ג ועדותה בעמ'
- 17 33 ש' 19-23: "...ושופכת לא מעט את הלב שלה ומספרת על המטפלת שהיתה לה מביטוח
- 18 לאומי וביקשה מ- א.א שיחליף לה את המטפלת שלא היתה מגיעה בימים שהיתה צריכה
- 19 לבוא וביקשה מ- א.א שיחליף אותה, למרות שסיפרה שאותה מטפלת שלא אהבה אותה
- 20 אבל אותה מטפלת סיפרה שגונבים לה את הכסף מחשבון הבנק שלה, שלא ידעה שמקבלת
- 21 שתי קצבאות – גם של הנאצים וגם של הזקנה ושארים".
- 22 121. עד אוסיף לעניין זה כי הנתבעים בחרו לסיים את סיכומיהם בציטוט מתוך עמ"ש (תל אביב-
- 23 יפו) 48729-03-19 ב' י' פ' נ' א' פ' [פורסם בנבו, 17.11.2019] ס' 3 לפסק הדין: "זאת ועוד,
- 24 בהליכי התנגדות לצוואה יש חוסר איזון מובנה בין מגיש הבקשה לקיום, שהוא הזוכה על
- 25 פיה, לבין המתנגד לקיומה. האחרון לוקה בחסר ראייתי בכל הנוגע לתשתית העובדתית
- 26 הנוגעת למערכת היחסים בין הזוכה למצווה אף לזו שסבבה את הליך עשייתה של הצוואה
- 27 ומידת מעורבותו של הזוכה בה. תשתית זו מצויה, בדרך כלל, בידיעתו של הזוכה או של
- 28 קרוביו ומקורביו, ומכל מקום לא בידיעתו של המתנגד, לפיכך, יש להקל עם המתנגד בפרט
- 29 לאור העובדה שנטל השכנוע לפסלות הצוואה מוטל, בצוואה תקינה על פניה מבחינה
- 30 צורנית, עליו, הגם שנטל זה הוא ברמה של מאזן ההסתברויות (עמ"ש 36529-11-10 ב' ש' מ' נ' ש' מ', [פורסם בנבו], 28.2.12; שוחט, פינברג, פלומין "דיני ירושה ועיזבון", מהדורה
- 31 שביעית, 2014 עמ' 192)".
- 32

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 62510-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62551-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 62533-07-18 א' ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

בענייניו היו אלה הנתבעים אשר נמנעו מלהעיד עדים מהותיים ומרכזים, ד"ר ש', הבן ר.א., והנכדים ותחת כל אלה בחרו להעיד את המטפלת אשר עדותה הייתה לא אמינה, הימנעות זו לא זו בלבד שפועלת לחובתם אלא שהיא הותירה את העדויות של התובע ועדיו לרבות ובפרט עדות הנוטריון, אשר הינה העדות המרכזית ללא משקל נגדי משמעותי וכשלכך מצטרפת חוות דעתו של המומחה מטעם בית המשפט אשר תמכה וביססה את גרסת התובע בעניין שאלת כשירותה של המנוחה אשר הינה עניין מהותי ומרכזי.

סיכום

122. לאור כל האמור לעיל התובענה לקיום צוואת המנוחה מיום 24.9.2017, ת"ע 62510-07-18 מתקבלת. התנגדות לה, ת"ע 62551-07-18 והבקשה למתן צו ירושה, ת"ע 62533-07-18 נדחות. צו קיום ניתן ונחתם במקביל למתן פסק הדין.
123. חרף התוצאה אליה הגעתי ובנסיבות המיוחדות של תיק זה, לא מצאתי כי יהא זה צודק וראוי להשית על הנתבעים הוצאות ולפיכך הנני מורה כי כל צד יישא בהוצאותיו.
124. המזכירות תמציא את פסק הדין לב"כ הצדדים ותסגור התיקים.

ניתן היום, ט"ו אייר תשפ"א, 27 אפריל 2021, בהעדר הצדדים.

יחזקאל אליהו, שופט